

A Mazsihisz-BZSH és Rabbisága közös közleménye az iráni rezsim fenyegetéseiről és a közel-keleti háborús fejleményekről

A Mazsihisz, a BZSH és Rabbisága mély aggodalommal figyeli a Közel-Keleten zajló háborús eseményeket, amelyekért egyértelmű felelősség terheli az iráni rezsimet. Irán, amely évtizedek óta terrorcsoportokat pénzél és fegyverez fel Izrael ellen, most válaszcsepént közvetlenül is civileket támad – ez a háborús bűncselekmény minden civilizált nemzet lelkiismeretét próbára teszi.

Az iráni rezsim atomfegyverrel való nyílt fenyegetése nemcsak Izrael Államát, hanem a globális biztonságot veszélyezteti. Ez a rendszer, amely saját népétől is megtagadja az alapvető emberi jogokat – különösen a nőktől, a vallási kisebbségektől és a másként gondolkodóktól –, most katonai eszközökkel próbálja kiterjeszteni elnyomó ideológiáját a térségre. Ugyanakkor nem hallgathatunk a bátor hangokról sem: a többmillió iráni diaszpóra jelentős része nyilvánosan üdvözölte Izrael lépését a gyilkos teheráni rezsim visszaszorítására. Ők tudják legjobban, mit jelent az iráni vezetés brutalitása.

Kérjük a nemzetközi közösséget, hogy határozottan és egyértelműen lépjen fel az iráni agresszióval szemben, és támogassa Izrael önvédelmi jogát. Magyarország számára is erkölcsi kötelesség, hogy a béke, az emberi méltóság és a demokrácia védelmében világos, következetes álláspontot képviseljen.

Ezúton kérjük minden felekezeti és egyházi felelős lelki vezetőit – rabbikat, papokat, lelkészeket –, hogy ezekben a sorsdöntő napokban külön is emlékezzenek meg Izrael békéjéről, biztonságáról és polgárainak védelméről imáikban. A közös erkölcsi kiállás és fohász ereje fontos üzenet a világnak: a józan emberiség nem marad közömbös a gonosszal szemben.

A magyar zsidó közösség imáiban hordozza az izraeli civileket, a katonákat, valamint minden békeszerető embert, aki ebben a nehéz órában is az élet, az igazság és a remény oldalán áll.

Saját gyermekeink, ha hősi halottak...

Olyan izraeli szülők jártak a Dohány utcai zsinagógában, akiknek gyermekei az IDF katonáiként haltak meg a gázai háborúban. Lelkileg alig van annál megterhelőbb, mint egy gyászoló szülőt a gyermeke elvesztéséről kérdezni, de vannak helyzetek, amikor meg kell tenni. Éppen azért, amiért ezek a szülők megnyíltak előttünk: közösen talán könnyebb feldolgozni azt, amit amúgy nem lehet. A soha nem múltó kint.

A zsinagóga előtt leparkolt különböző buszból kiszálló emberekről már messziről látni, hogy izraeliek, mert valahogy mindegyikük olyan ismerős: elvégre Izraelben százával, ezrével jönnek szembe ilyen zsidók az utcán. Magabiztosak, energikusak, hangosak, kemény kiállásúak. Megtörhetetlennek tűnnek, mint minden belevaló és büszke szabre. De ezek a látogatók annyiban mégis különböznek másoktól, hogy súlyos terhet cipelnek magukkal, pontosabban szólva elviselhetetlenül súlyos hiányt: a gázai háborúban elesett gyermekeiket gyászolják mindannyian.

Azért vannak együtt, mert közösen talán könnyebb feldolgozni azt, amit amúgy nem lehet. Hiszen olyan kötetlén fűzi össze őket, mint a harcot megjárta bajtársakat: életre szóló és másokkal meg nem osztható.

Nézünk az arcokat, a jellegzetes közel-keleti arcokat, és hiába a mosolygásra igazított szem, mintha mindegyiküknek ugyanolyan volna a tekintete. Nem, nem megtört, és nem is elkeseredett. Hanem mély és elmélyült. Igen, van valami mélyes mély tudás és tapasztalat ezekben a szemekben, olyasvalami, ami csak a

személyes poklot megjárta ember tekintetéből árad.

A zsinagóga bejáratánál fényképeket nyomnak a kezükbe: katonák fotóit, hősi halottak fotóit, a saját gyermekeik fotóit. Csupa mosoly, csupa élet, csupa vidámság sugárzik azokról az arcokról, s nehéz elhinni,

Oli és Meir

hogy ezek a fiatal emberek már nincsenek többé.

Bátorságot gyűjtök, hogy tudjak beszélni egy házaspárral, Olival és Meirrel, akik a 21 éves fiukat veszítették el. Megtudom tőlük, hogy már csak egy hónapja volt hátra a katonai szolgálatból, amikor az október 7-i rettenet megtörtént. Hősként harcolt a terroristák ellen, és hősként esett el...

A szülők azért vannak itt, hogy együtt legyenek a többi gyászolóval, és azt mondják: európai útjuk során a zsidó közösségektől támogatást, együttérzést, szeretetet kapnak. És sok ölelést. Ez utóbbit én sem tudom megállni – habár nem láttam őket korábban, s tán nem is találkozom velük soha többé, úgy ölelem meg őket, ahogyan csak a családtagokat szokás. Megengedik, hogy megörökítem őket, s a fénykép kedvéért felmutatják a halott fiuk fotóját is.

Szebb hátteret el sem tudok képzelni: mögöttük a Dohány utcai zsinagóga gyönyörűsége, szakrális tere, ahonnan az elmúlt évtizedekben megannyi fohász, áldás és ima szállt már az ég felé. Szálljon hát most is: Legyen áldott az Izrael védelmében elesett hősök emléke!

Iráni tudósok és művészek lemondásra szólítják fel a rezsim vezetőit

Az Izrael és Irán között dúló harcok beszüntetésére és az iszlám közösség által folytatott urándúsítás leállítására szólított fel több ismert iráni személyiség, köztük **Sirin Ebádi** Nobel-békedíjas ügyvéd.

Ebádi mellett a jelenleg Iránban őrizetben lévő, 2023-ban szintén Nobel-békedíjjal jutalmazott **Narges Mohammadi**, illetve **Dzsafar Panahi** és **Mohammed Raszulo** filmrendezők, valamint az iráni civil szféra három másik tagja, **Szedige Vaszmagi** nőjogi aktivista, **Sahnaz Akmal** emberi jogi aktivista és **Abdolfattah Szoltani** ügyvéd a Le Monde című francia napilapban közös vezércikkükben kiemelik: az iráni nép és az emberiség érdekében nem szolgálja sem a két ország közötti konfliktus, sem az urándúsítás.

Ez a konfliktus nem pusztán civil életet követel, az emberi civilizáció alapjait is fenyegeti – olvasható a cikkben.

A szerzők az iráni nukleáris programmal összefüggésben hangsúlyozzák, hogy az urándúsítás egyáltalán nem az irániak ügye, akiket nem lenne szabad feláldozni egy autoriter rendszer nukleáris és geopolitikai céljainak oltárán. Szerintük a teheráni vezetés nem képes megoldani sem az Irán határain belüli válságot, sem pedig az Iránra nehezedő külső nyomást. *A jelenlegi vezetői lemondása az egyetlen módja annak, hogy megőrizzük ezt az országot, és megkezdődjön a békés átmenet a valódi demokráciába* – szövegezik le.

Felszólítják továbbá az ENSZ-t és a nemzetközi közösséget, gyakoroljanak nyomást a síita államra annak érdekében, hogy az hagyjon fel az urándúsítással, illetve tegyenek meg mindent azért, hogy a szemben álló felek beszüntessék az alapvető infrastruktúrát célzó műveleteket és a civilek elleni támadásokat. (MTI)

Gadó János: A „Free Palestine!” az erőszakos, gyilkos anticionizmus hívószava lett

Nyilván még mindig milliószám vannak jóhiszemű emberek, akiknek a „Free Palestine!” valóban a palesztinok szabadságát jelenti. Mostanra azonban minden látni vágyó embernek tudnia kell: elérte a kritikus tömeget azok száma, akiknek a „Free Palestine!” Izrael elpusztítását és a zsidók megölését jelenti – írja Gadó János a „Free Palestine!” – *Mi az üzenet?* című publicisztikájában a Szombat hasábjain.

Most, hogy Amerikában rövid időn belül már a második gyilkos merényletet követik el zsidók ellen a „Free Palestine!” jelszót kiabálva, ismét elgondolkozhatunk, valójában mi is ennek a jelszónak az üzenete. (...)

Mondhatnánk, hogy két örült magatartásából kiindulva nem lehet megítélni egy politikai mozgalmat – de az elhatárolódás elmaradt: baloldali, palesztinpartí aktivisták egyetlen szót sem szóltak, mondjuk, valahogy így: „Palesztina felszabadítása nem a zsidók meggyilkolását jelenti.”

Hasonló elhatárolódást a „progresszív” egyetemi diákság és az Izrael ellen tüntető progresszív körök részéről sem hallhattunk – már 2023. október 7 óta nem. Elmaradtak az olyan mondatok, hogy: „Palesztina felszabadítása nem jelenti csecsemők megölését szülei szeme láttára.” Ilyen szavakat a Harvard egyetemen tüntetőktől nem hallottunk és nem olvastunk, olyan feliratot viszont láttunk, hogy: „By any means necessary!” Vagyis a „felszabadítók” számára minden eszköz jogos, amit az október 7-i mészárosok használtak.

A *Free Palestine!* jelszót üvöltő két gyilkos nem két magányos örült, hanem a jéghegy csúcsa. Őket az Izrael és a „cionistaikat” (értsd: a zsidókat) szélteben-hosszában dehumanizáló tüntetők és aktivisták inspirálták, akik a „Globalize the Intifada!” jelszót skandálják. Ez utóbbi nyilvánvaló felhívás: támadjanak rá a zsidókra világszerte.

Ezek pedig mi mást is skandalizálnának, amikor a szupernehézsúlyú médiumok (BBC, CNN, NYTimes stb.) az újságírás alapszabályait sutba vágva ontják magukból az „izraeli népiertást” vizionáló álhíreket az éhhalál szélén álló 14 ezer palesztin csecsemőről meg a segélyért sorban állók közé lövő izraeli tankról. (...)

Félő, hogy egyfajta gátszakadásnak vagyunk tanúi: ha Izraelről van szó, akkor az eddig elfogadott tömegkommunikációs normák immár nem érvényesek, és a nyugati média – az utca nyomására – beszakad. (...)

Mostanra azonban minden látni vágyó embernek tudnia kell: elérte a kritikus tömeget azok száma, akiknek a „Free Palestine!” Izrael elpusztítását és a zsidók megölését jelenti.

A palesztin zászló üzenete pedig mindettől nem különbözik lényegesen. Az, hogy ezt a zászlót világszerte hatalmas tömegek lengetik, és palesztin zászlók uralkodnak a nyilvános tereken, baljóslatú üzenet – nemcsak Izrael, hanem a zsidók számára is.

Amikor Greta Thunberg, a klímavédelem Jeanne d’Arc-ja palesztin zászlókkal feldíszített hajóján Gázába indul, akkor azt üzeni a világnak: immáron semmilyen nemes ügy sem legitim, ha nem üt rá a palesztin pecsétet. Semmi sem fontosabb ezen a világon, aki tehát hiteles ember akar lenni, annak először fel kell vállalnia a zsidók elleni küzdelmet.

A baloldal minden hagyományos ügye (esélyegyenlőség, kisebbségvédelem, antiraszizmus, LMBTQ-mozgalom, környezetvédelem stb.) csak akkor lehet érvényes, ha a saját zászlaja mellé a palesztint is kitűzi, vagyis: a zsidók elleni harcot is felvállalja.

Miután pedig a jelenlegi nemzetközi rend döntően ezen a baloldali/kisebbségvédő/felszabadító ideológián alapul, így az ENSZ és különféle (só)hivata-

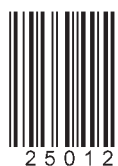
lai is ezt az ideológiát hirdetik, a kör bezárulni látszik: egyre kevésbé van olyan szeglete a világnak, ahová a cionistaellenes őrzöngés elől el lehetne menekülni.

A zsidók által eddig biztos menedéknek tekintett országokban néhány év leforgása alatt úrrá tudott lenni az anticionista tömeghangulat.

A progresszív ideológiát felzabálta az antiszemitizmus. Vajon mennyire hitelesek a palesztin zászlókat lengető melegefelvonulások, amikor tudjuk, hogy Gázában a melegeket a háztetőről hajigálja le a Hamász?

Vajon mennyire hitelesek a palesztin keffijébe burkolódzó környezetvédők, amikor tudjuk, hogy a Hamász még a szennyvízcsatornák csöveit is felszedi, hogy azokból rakétát barkácsoljon? Éppen olyan hitelesek, mint a sztálini rendszert támogató nyugat-európai kommunista pártok voltak 1930 táján. (...)

Gadó János cikkét teljes terjedelmében a <https://www.szombat.org/politika/free-palestine-mi-az-uzenet> oldalon olvashatják.

Együttműködés a Mazsihisz, a BZSH és az Országos Polgárőr Szövetség között

A közös célok összehangolása és megvalósítása, a szervezetek közötti kapcsolat további elmélyítése érdekében a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége (Mazsihisz) és a Budapesti Zsidó Hitközség (BZSH) határozatlan időre szóló együttműködési megállapodást kötött az Országos Polgárőr Szövetséggel (OPSZ), valamint az azon belül működő Budapesti Polgárőr Szövetséggel (BPSZ).

A Mazsihisz a magyarországi neológ zsidóság bevett egyházaként és a BZSH egyaránt kiemelt céljának tekintik, hogy tagszervezetei, hitközségei, illetve a budapesti körzetek és annak tagjai a hitéletüket szabadon, nyugalomban, védelemben, minden veszély és fenyegetés nélkül élhessék meg. Ez összhangban van az OPSZ azon céljával, hogy a polgárőrség szervezett formában hozzájáruljon minden olyan társadalmi csoport, közösség, település biztonságának javításához, amelyek ezt igénylik.

Az együttműködés alapján rendszeres kapcsolattartás lesz a felekezet és a polgárőrség között a polgárőr szervezetek közterületi járőrszolgálatának célirányos szolgátszervezése, a bűnmegelőzés és információcseré érdekében. A polgárőr szervezetek közterületi járőrszolgálatát a Mazsihisz és a BZSH által megjelölt helyszíneken, valamint időpontokban a lehetőségeikhez képest ütemezett ellenőrzést, járőrszolgálatot tart, amelyet Budapesten a BPSZ polgárőrei látnak el. Mivel a magyarországi zsidóság többsége Budapesten él, a hitélete, ünnepei, kulturális rendezvényei jellemzően a fővárosban zajlanak, ezért a BPSZ-nek az együttműködésben kiemelt szerepe és feladata lesz. Ami a vidéki zsidó közösségek védelmét illeti: a vármegyei polgárőr szövetségek a közterületi szolgálatuk ellátása során fokozott figyelmet fordítanak a hitközség tagjainak, objektumainak biztonságára abban az esetben, ha a zsidó közösség fokozott veszélyeztetettsége merül fel.

A Mazsihisz és a BZSH vállalja, hogy lehetőségeihez képest hozzájárul az OPSZ működésének támogatásához és elismerésben részesíti azokat a polgárőröket, akik a Mazsihisz és a BZSH tagjainak biztonsága érdekében kiemelkedő tevékenységet látnak el.

Prof. dr. Grósz Andor az együttműködési megállapodás aláírására szervezett eseményen a Mazsihisz elnökeként és egyúttal tábornokként köszöntötte a résztvevőket. Elmondta, hogy a zsidó közösség ma Magyarországon a zéró toleranciának köszönhetően biztonságban élheti meg vallását és mindennapjait. Ugyanakkor nyugtalan korban élünk, a világ megboltyult, így hazánkban is tapasztalhatunk olyan, nem politikai jellegű antiszemita megmozdulásokat, amelyek óvatosságra intenek. Vidéken 24 hitközség működik, Budapesten pedig mintegy 90 ezer zsidó él, akik időről időre összejönnek, köszöntik a szombatot, vagy más közösségi eseményeken vesznek részt. A rendőrség, valamint a Mazsihisz és a BZSH biztonsági szolgálata mellett nagy segítséget jelent a közösség nyugalmának biztosítása az Országos Polgárőr Szövetséggel kötött együttműködés, így nagyon örülünk, hogy a megkeresésünk nyitottságra talált.

Mester Tamás, a Budapesti Zsidó Hitközség elnöke úgy fogalmazott: A budapesti zsidó közösség az elmúlt évek során látványos társadalmi megújuláson és kulturális virágzásra ment keresztül, egyfajta zsidó reneszánsz tanúi lehetünk. Intézményeink, előadói, közösségi szereplőink

Fotó: Ritter Doron / Mazsihisz

aktív részesei a főváros szellemi és kulturális életének. Ünnepeink, rendezvényeink nemcsak a hazai érdeklődők, de a külföldi látogatók számára is vonzó események. Hangsúlyozta, hogy a láthatóság egyben sérülékenység is jelent. Nem lennénk méltók közösségünk bizalmára, ha nem tennénk meg mindent közös biztonságunk megerősítéséért. A polgárőrök célzott, látható jelenléte – különösen vallási és kulturális eseményeink idején – nemcsak a biztonságot erősíti, hanem világos üzenetet is közvetít: egymásért felelősséget vállaló, egymás mellett kiálló társadalom vagyunk.

Dr. Túrós András, az Országos Polgárőr Szövetség elnöke kiemelte: A Mazsihisz és az OPSZ együttműködési megállapodásának aláírása történelmi esemény a polgárőrség életében. Ha kitekintünk a világba, nagyon komoly veszélyeket látunk, amelyek között ott van a terrorfenyegetettség is. A biztonság világszerte felértékelődött. Nagy megtiszteltetésnek vettük, hogy a Mazsihisz vezetői felkérték minket a közös munkára,

amit jól jelez az is, hogy az OPSZ elnöksége egyhangúan támogatta az együttműködési megállapodást. Hiszem, hogy az ebben szereplő feladatoknak a polgárőrség meg tud és meg fog felelni. A megállapodás személyesen is öröm számomra, mivel nagyon büszke vagyok arra, hogy a Síp utcai rendőrség létrehozásában 1990-ben országos rendőrfőkapitányként magam is közreműködhettem, és most az akkor elindított munkába újra bekapcsolódhatunk.

Kardos Pál, a Budapesti Polgárőr Szövetség elnöke hozzátette: A BPSZ kiemelt figyelmet fordít a belváros biztonságára, szorosan együttműködve a Budapesti Rendőr-főkapitánysággal. Számunkra is nagy megtiszteltetés, hogy együtt dolgozhatunk. Nagy örömmel állunk neki a munkának, határozott célunk, hogy partnerként vegyünk részt ebben az együttműködésben. A megállapodás kidolgozását követően is arra törekszünk, hogy tovább erősítsük a közös gondolkodást, és a legjobb tudásunk szerint szavatoljuk a közösség biztonságát.

Dr. Moshe Kantort ötödször is megválasztották az EJC elnökévé

Az Európai Zsidó Kongresszus (EJC) a közgyűlésén újra megválasztotta **dr. Moshe Kantort** elnöknek. A szervezet több mint negyven európai ország zsidó közösségeinek képviselőit tömöríti, akik kétharmados többséggel szavaztak bizalmat Kantornak. Ez immár az ötödik elnöki ciklusa a 2007 és 2022 között már szolgáló vezetőnek.

A posztról leköszönő ideiglenes elnök, **Ariel Muzicant** is indult a választáson Jeruzsálemben, de alulmaradt Kantorral szemben, akinek visszatérése mellett elsőprő többséggel álltak ki a küldöttek.

Korábbi elnöki ciklusai alatt Kantor kiemelt figyelmet fordított az antiszemitizmus elleni küzdelemre, az európai kormányzati és intézményi kapcsolatok erősítésére, valamint a holokauszt emlékeztetének ápolására és a zsidó közösségek biztonságának javítására. Megválasztása után Kantor hangsúlyozta, hogy munkáját ezeknek a célkitűzéseknek a kiszélesítésével folytatja, különös tekintettel a 2023. október 7-i események utáni időszakra.

Október 7. után minden európai zsidó tudja, hogy saját sorsa elválaszthatatlanul összefonódik a zsidó állam sorsával. Ezt nap mint nap érezzük közösségeinkben, és ellenségeink is tudják – fogalmazott beszédében.

Az elnök szerint ugyanakkor nemcsak a zsidó közösségek jövője forog kockán, hanem Európa egésze is veszélyben van.

Amint látunk, az nemcsak a zsidó közösségek elleni fenyegetés, hanem

az európai demokráciák alapjait érő támadás is. Ha ezt a gyűlöletet nem állítjuk meg, szét fogja zilálni társadalmaink szövetét. Már most is tapasztalható az erősödő megosztottság, ahogy a szélsőségek térnyerése kiszorítja a mérsékelt hangokat.

Kantor köszönetet mondott Ariel Muzicantnak az EJC és az európai zsidó közösségek érdekében hosszú ideje végzett szolgálatáért.

Ariel évtizedek óta dolgozik a zsidó közösségeikért és az EJC-ért, és biztos vagyok benne, hogy a jövőben is így lesz. Köszönöm elkötelezett vezetését ezekben a nehéz években, és bízom benne, hogy továbbra is együtt fogunk dolgozni közösségeink javára – mondta.

Az új elnök hangsúlyozta: az EJC számára a szolidaritás Izrael Állammal továbbra is alapvető fontosságú.

Ez az egység ideje, nem a megosztottságé. Válság idején felelősen kell

„És Mózes felemelte kezét és kétszer ráütött botjával a sziklára...” (IV.M. 20/11)

A pusztában vándorló nép vizet követel: „Minek is hozták az Örökkévaló gyülekezetét a sivatagba, hogy szomjan haljunk mi és barmaink?” (IV.M. 20/4) Mózes Isten parancsára egy bottal ráüt a sziklára, és csoda történik: a sziklából friss víz, az élet, a túlélés vize fakad. A történet mégsem a csodáról, hanem Mózes tévedéséről szól, aki nem is bűnt, hibát követett el!

Milyen botról lehet szó? Olvasunk botról, mellyel Jákob átkelt a Jordánon. Jehuda botot hagy zálogul. Mózes bottal tett csodákat Egyiptomban. A rézkígyót is botra helyezte, hogy megvédje népét a kígyók halálos csípésétől. Áron a fáraó előtt botot változtat kígyóvá. Dávid is bottal öli meg a pogány óriást.

A bot szerepe a történetben tulajdonképpen másodlagos. Eszköz, mely beindítja a csodát. A bottal Mózesnek csak jeleznie kellett volna, hogy megvédje népét a kígyók halálos csípésétől. Áron a fáraó előtt botot változtat kígyóvá. Dávid is bottal öli meg a pogány óriást.

A bot szerepe a történetben tulajdonképpen másodlagos. Eszköz, mely beindítja a csodát. A bottal Mózesnek csak jeleznie kellett volna, hogy megvédje népét a kígyók halálos csípésétől. Áron a fáraó előtt botot változtat kígyóvá. Dávid is bottal öli meg a pogány óriást.

Mózes hibája nem is az volt, hogy ráütött a sziklára, hanem amilyen bottal tette! Isten parancsa így hangzott: „vedd a botot”. A határozott névelő arra utal, nem bármilyen, hanem egy bizonyos „a bottal” kellett vizet fakasztania a sziklából. Két bot jöhetett számításba: egyik Ároné, másik Mózesé. József Rozen rogaszovi rabbi (1858–1936) szerint a bot, amit Mózes használt, Áron botja volt! Mózes abban a helyzetben úgy ítélte, hogy Áron, főpap lévén, rangban felette áll, ezért az ő botját használta. Óriási különbség! A midrás szerint Áron botja fából volt, Mózesé ellenben kőből! Amit Mózes nem vett figyelembe, az az volt, hogy a fa alkalomadtán tisztátalanná válhat, sajátja viszont kőből volt, nem válhatott tisztátalanná. Ismert, hogy a „havi tisztátalanság” után a házaspárok csak azután élhetnek házasságot, miután a feleség rituálisan alámerült arra alkalmas tiszta forrásvízben. Mivel Mózes Áron tisztátalan botját

használta, a sziklából fakadó víz fogyasztásra alkalmas, de rituális megtisztulásra alkalmatlan volt. Mózes azzal, hogy Áron botjával fakasztott vizet, közvetve hozzájárult a házastársak közötti pörlekedésekhez. A sziklából fakasztott víz „a pörlekedés vizeként” vált ismertté!

Lévi Jichák Derbarmdiger berdisevi rabbi (1740–1809) szerint Mózesnek volt egy súlyosabb hibája is: méregbe gurult, indulatos lett. Így szólította szomjas, vizet követelő népet: „Halljátok csak, ti engedetlenek... Vajon ebből a sziklából hozzunk ki vizet nektek?” (IV.M. 20/10) A zsidó nép kétségtelesen engedetlen és lázadó volt! Mózes részéről mégsem volt helyes ilyen kemény hangon szólni, különösen nem népe egész közössége jelenlétében. Beszélhetett volna Isten esküvel megerősített ígéretéről. Biztathatta volna őket azzal, hogy beviszi Isten által ígért országukba. Ezzel mintegy indirekt módon ráébresztette volna Isten oltalma alatt levő népet, hogy nem helyes türelmetlennek, lázadónak lenni. Mózes kemény szavaival megzavarta népét! Beszédével nem váltott ki egyebet, mint zavart és ellenállást. Ezt tapasztalva, az indulatba jövő Mózes erővel ütött a sziklára.

Mire tanít a történet? Bármely konfliktusban a bot kényszerű alternatíva, csak végső esetben lehet a megoldás eszköze. A bölcsesség koronája a türelem, a szép szó, a meggyőző beszéd! A történet konklúziója: Nem ütessel, hanem szép szóval.

Zekaria próféta is ezt tanítja: „Nem hadsereggel, nem hatalommal, hanem szellememmel!” (4/6)

Szerdócz J. Ervin
főrabbi

Hitközségi Hírek

Szeged

A hitközség dísztermében megtartották a Holtzer-Horváth-Lindberg Alapítvány díjkiosztó ünnepségét. Az alapítvány 2023-ban jött létre az alapelvvel, hogy a szegedi zsidóság kulturális örökségét őrizze, kutassa és megismertesse. A kitűzött célt szolgálta az egyetemi ifjúság számára másodszor kiírt *Életutak* c. pályázat, melynek résztvevői valamely, egykoron a szegedi zsidó közösséghez tartozó család vagy személyiség életét, alkotásait dolgozták fel. A hitközségi archívum a pályázókat egyrészt témajavasokkal, másrészt kutatási anyagok biztosításával segítette.

A díjakat és az okleveleket **Buk István** hitközségi elnök adta át, de beszédet mondott az alapító, **Horváth-Lindberg Judit** és az alapítvány elnöke, **dr. Frauhammer Krisztina** is. Az ünnepségen a bírálók és a kuratóriumi tagok úgyszintén jelen voltak.

A pályázatra öt tanulmány érkezett. Első díjat kapott **Dobos Dorina** Pogány Margit pedagógusról írott munkájával, második helyezett lett **Tamásné Jámber Andrea**, aki Fischof Ágotáról írt, harmadik díjas **Lipták Márk** Bartos Lipót papírárkereskedőről készített tanulmányával. A helyezettek 150, 100 és 50 ezer forintos pénzjutalomban részesültek. Oklevelet kapott **Sümei Bálint** Erdélyi László hegedűművészről és **Páncsics Nóra** az Eisenstädter családról írt pályázatáért.

Az alapítvány a Holtzer család példáját követve szeretné gazdagítani Szeged kulturális és társadalmi életét: könyvkiadásokhoz nyújtott támogatásokkal, az ifjúság számára szervezett pályázatokkal, tematikus foglalkozásokkal, oktatási programokkal.

Az alapítványról bővebben: <https://holtzer-alapitvany.hu/>

Maczekla Noémi

cselekedniük. Ezért világosan ki-mondom: soha nem fogjuk Izraelt bíráltni a nemzetközi médiában. Mint minden igazi barátunk, lehetnek agályaink. De ezeket tiszteletteljesen, négy szemközt és nagy megfontoltsággal fejezzük ki.

Kantor kiemelte, hogy az európai zsidóságon belüli összefogás is elengedhetetlen.

Minden időben együtt kell dolgozunk, támogatva a közösségeket, tiszteletben tartva az autonómiájukat, és konzultálva minden kérdésben.

Beszéde végén Moshe Kantor megköszönte mindazok támogatását, akik a nehéz időkben is mellette álltak: Mélyen megart a barátok támogatása, akik kiálltak mellettem. Várom, hogy velük és minden közösséggel együtt dolgozhassak az európai zsidóság érdekében.

(Forrás: eurojewcong.org)

Emlékoldal

SZILÁGYI GYÖRGY

A zsidó kántor fia

– A Singing Fool regénye –

Amikor egy zsidó feketére festett arccal néger dalokat énekel, egyszerre lopja be magát a zsidók és a színes bőrűek szívébe. Különösen akkor, ha olyan jól csinálja, mint *Al Jolson* tette az első amerikai hangosfilmben. Mély átéléssel, megejtő melegséggel. Igaz, nem eshetett nehezére, hiszen az apja is, mint őt generáción keresztül minden őse, zsidó kántor volt. Erre a pályára szánták őt is. Az 1896. május 26-án Szentpéterváron született *Asha Yoelson* – ez volt a családi neve – szülei 1897-ben kivándoroltak Amerikába. Ha vívódtak volna még húsz évig, akkor utoléri őket a „Nagy Októberi Forradalom”, amely elől kevés zsidó kántornak sikerült áthajóznia az óceán túlsó oldalára.

A tizenegy éves kántorpalánta először a New York-i zsidó színházban *Israel Zangwill* „*A gettó gyermeke*” című színművében debütált. Később kisebb revüszínházakban lépett fel, és nagy sikert aratott négerutánzásával. „Von Haus aus” tapasztalatból tudta, hogy Oroszországban zsidó kántornak lenni nem volt irigylésre méltó helyzet. Ugyanez mondható el az akkori Amerikában élő feketékről, akiknek még a második világháborúban tanúsított hazaszeretetük és hősiességük ellenére is csak mérsékelten sikerült fehér bőrű honfitársaik elismerését kivívniuk. Sokkal inkább érvényes volt ez a 10-es, 20-as években. A felcseperedő Asha Yoelson kellő empátiát tanúsított a két nehéz életű nép sorsa iránt. Különleges adottságai révén az általa előadott néger songokkal próbálta megkönnyíteni a színes bőrűek beilleszkedését. Ehhez persze rendkívül hosszú időre volt szükség. Tudom, mert láttam, hogy 1945-ben a boldog emlékű Emke kávéház tenyérnyi dobogóján időnként rövid lélegzetű kabarészármakat is előadtak. Az egyik villámtréfa Amerikában játszódott. A közelmúltban elhunyt *Kabos László* kaftánban, kétoldalt lecsüngő vörös pajesszal, strámlival a fején, szótlanul ment át a színen. Közben elhaladt egy elgyötört tekintetű, gyapjas hajú, néger koldus előtt, aki irigykedve mutatott rá: „*Mázlista!*”

Asha Yoelson néger imitációira figyelt fel *J. J. Shubert*, Amerika legnagyobb színházi vállalkozója, aki leszerződtette az egyik Broadway-színházhoz, ahol feketére mázolt arccal énekelt néger songokat. Akkor már ismert revüszárnak számított New Yorkban. Ez készítette a *Warner Bros* céget, hogy rábízza az első amerikai hangosfilm, a *Singing Fool* (Éneklő bolond) főszerepét. A filmből világsiker, Asha Yoelsonból pedig *Al Jolson* lett. Ezen a néven ismerte meg a mozinéző közönség szerte a világon. Elhíresült filmdala, a *Sonny boy* milliós példányszámban fogyott el. A zsidó kántor fia világsztár lett! A filmet Magyarországon is bemutatták. Pesten még a sarki fűszeres is elérzékenyülten dúdolta a Sonny boyt, miközben ecetet töltött a pult előtt álló könnyező háziasszony üvegébe.

Ismertebb filmjei: *Szombatok szombatja*, *Mammy*, *Broadway rózsája*, *Csavargó*. Persze azóta őt is elfelejtették. Eszelősen felgyorsult világunkban az élet kegyetlen rendje ez. A felejthetetleneket is három hét alatt elfelejtik. A felejthetőkkal viszont megunásig traktálnak bennünket... Ennyivel tartoztam Asha Yoelson emlékének, mert magunk között továbbra is nevezhetjük így.

(2005)

Az Új Élet – az olvasók szemével

„A lap nívóját igen jónak tartom.” (Forrai Eszter, Párizs)

„...Ki kell emelnünk, hogy az Új Élet, mint a Mazsihisz lapja, igen szerteágazó tematikákat magában foglaló és sokoldalú információt nyújtó újság. Ezért mondhatunk – a magunk és mindazok nevében, akik rendszeresen lapjukhoz jutnak – elismerő és dicsérő szavakat, elsősorban a tartalmiságáról! Rendszeresen várjuk és kapjuk az Új Életet, kedvelt lapjukat.” (Jerusalem Chug Yotzei Hungaria)

„Az Új Élet újsághoz gratulálni szeretnék, mert úgy tartalmilag, mint kivitelezésében nagyon jónak találom.” (Habsburg Ottó)

„Mivel hosszú évek óta figyelmes olvasója vagyok az Új Életnek, minden alkalommal találok benne érdekes olvasnivalót, és oly dolgokat is, amelyek minket, Szlovákiában élő volt felvidéki zsidókat érintenek.” (Dunaszerdahelyi Hitközség)

„Kiváló újság, írói érdekessé és nívóssá emelik a lapot. Nem tudom, kit említsek elsőnek, mert minden cikk színes, és érdeklődést érdemel. Ungár Richárdot, Gál Julit stb.?” (J. Heimann, Jerusalamjim, POB 3834)

„Az Új Élet ablak számomra a magyarországi zsidóság élete felé. Jól szerkesztett lap. Magatartása dicséretes. Kíváncok továbbra is hasznos munkásságot.” (Moshe Carmilly professzor, New York)

„Együttal örömmel írom le a lappal kapcsolatban, hogy sokoldalú és izgalmas is tud lenni. Sálom!” (Darabos Attila, Budapest)

„Egyébként örömmel közlöm véleményemet a lapról: egyre jobb színvonalú, egyre olvasmányosabb, és nagyon informatív. Kardos Péter főrabbi úrnak és munkatársainak munkájukhoz jó egészséget kívánok.” (Sugár Tamás, Dunavecse)

„Én láttam főszerkesztők hosszú sorát is az Új Élet impresszumában. Kicsit szakmai szemmel is nézve, végre igazán azt a funkciót tölti be a lap, amire hivatott, nem »zsidó újság«, hanem »a zsidók újsága«. Aho- gyan ön szerkeszti, az is rangossá, színvonalassá teszi. Külön öröm, hogy sikerült a lapba becsempésznie valamit az ön közismerten sziporkázó humorából, aminek köszönhetően vidám írások is színesítik, az erre nagyon is rászoruló olvasóknak örömet szerezve.” (Fedor Ágnes)

„Türelmetlenül várom az önök Új Életét, melyet nagyon nívósnak minősítek.” (Ondrej Gregus, Presov, Szlovákia)

„Jó az újság tartalma.” (Uzgorodi Zsidó Hitközség)

(2005)

Íz-rael

Nem, kedves olvasó, nem a helyesírás-ellenőrzővel van problémánk.

Egyszerűen csak szeretnénk beszámolni egy kellemes, családias hangulatú étteremről, amely a Dohány utca 10. sz. alatt található, és a Kinor Dávid nevet viseli. A vendéglő kettős célt hivatott szolgálni. Egyrészt a magyar közönséggel szeretné megismertetni és megkedveltetni az izraeli konyha ízeit, másrészt az ide látogató, itt dolgozó-tanuló izraelieknek szeretné a magyar konyha remekeit bemutatni. Mi már kipróbáltuk, és biztos állíthatjuk: ez az étterem újabb színt hozott a honi kóser vendéglátás palettájára.

Mindenkinek ajánljuk, győződjön meg róla a saját „szájával”.

„a Weisz fiúk”

(2005)

Levélváltás

Tisztelt Szerkesztőség! Gyerekkoromban naponta láttam a Holló utca elején két táblát. Hogy memóriámat ellenőrizzem, felütöttem a Budapest Lexikont (1993, Akadémiai Kiadó). Íme: „Holló u. 4. sz. ...Romantikus stílusú kapuja mellett jobbra Goldziher Ignác kiváló orientalista, balra Kohn Sámuel történész, a m. zsidóság történetírójának emléktáblája látható.” Most, 2012 januárjában, egyik sem látható. Miért nem?

Gyárfás Endre

Tisztelt Gyárfás Úr! A táblákat a műemlékvédelmi hivatal kérésére a Hitközség felújíttatta, és jelenleg a Síp utcai portán hevernek. Az ok: a társasház közös képviselője a lakókkal egyetértésben nem járult hozzá a táblák visszahelyezéséhez. Üdvözléssel:

Kardos Péter

Tisztelt Főszerkesztő Úr! Ha ez nem vicc, akkor jogszoktak kell megkérdezni. A mi társasházunkra 1-2 éve Babits és Hidas Frigyes emléktábláját tették. Senki nem kérte hozzájárulásunkat. A Goldziher- és Kohn-táblák esetében visszahelyezésről lenne szó. Nem lenne-e jó, ha előző levélváltásunkat közölné az Új Élet, csakis azért, hogy a nyilvánosság is értesüljön erről az – antiszemitizmussal színezett – abszurditásról? Üdvözléssel:

Gyárfás Endre

(2012)

Feltámadás csak a zsidók kipusztítása után

Gyűlöletbe oltott idiotizmus: Muhammad Husszein jeruzsálemi főmufti (muzulmán vallásjogi döntőbíró) a Fatach megalakulásának 47. évfordulóján meggyőző tanúságot tett bölcsességéről, és magvas prédikációval örvendeztette meg hívei lelkét.

„Mindaddig nem jön el a halottak feltámadása, amíg a muzulmánok nem küzdik le a zsidókat, nem ölik meg a majmok és disznók ivadékait. Ez az iszlám hagyománya, amelyet Mohamed hagyományozott az igazhitűekre. Hogy a holtak feltámadása megvalósuljon, meg kell kez-

Interjúk Schweitzer József főrabbiával

Schweitzer József ny. országos főrabbi a közelmúltban interjú keretében nyilatkozott a BBC angol és magyar adásában, az izraeli, valamint a vatikáni rádióban. Ez utóbbiból közlünk néhány részletet.

Negyven éve hangzott el a „*Nostra Aetate*”, amely zsidó szempontból azért nagyon fontos, mert a *deicidium* addig reánk nehezdedő vádjától most már nemcsak történetileg, de a pápai szó tekintélyével is felmentettek lehetünk azok szemében, akik eddig ezt nem így gondolták vagy nem így érezték.

Ezt a gondolatot nagyon következetesen hajtja most végre II. János Pál pápa, erre utal auschwitzi látogatása, ahol lerőta tiszteletét honfitársai és mindazok előtt, vallási különbség nélkül, akik a hitleri rémuralom áldozatai lettek. Másik látogatása a monoteizmus bölcsőjének, a Szentföldnek szólt, ahol a keresztény szent helyek mellett meglátogatta a Szent Templomból fennmaradt egyetlen falat, buzgón imádkozott az előtt, elment a Jad Vasem Intézetbe, ahol egyértelműen elítélte a rémtetteket, és együttérzését fejezte ki az áldozatok utódainak. ő volt az első pápa, aki Rómában felkereste a zsinagógát, erről láttam fényképet is, hogy Toaff főrabbi és a pápa egymással szemben ülnek, ugyanolyan fehér reverendában, és tudom, hogy amit most mondok, az egy kicsit költői túlzás: 2000 évnek kellett elmúlnia ahhoz, hogy a Vatikánból a Tiberis partján álló zsinagógához vezető utat egy pápa megtegye, és ő volt az első, aki ezt megtette.

Nagy tisztelettel emlékezem arra a budapesti látogatására, amikor a különböző egyházak és felekezetek vezetői tisztelegtek a pápánál. Amikor a zsidó felekezettel való találkozásra került sor, és bemutatnak, hogy én a rab-biképző intézetben dolgozom, akkor *Martin Buberre* és *Franz Rosenzweig*re terelte a beszélgetést, tehát a rövid találkozás a teológiai eszmecsere jegyében zajlott. A pápa érdeklődésére, hogy miképpen ítéljük meg a dialógust, azt válaszoltuk, hogy természetesen fontosnak tartjuk, amit ő meglegegedéssel vett tudomásul. Az a néhány perc, amíg a pápa szemébe nézhettem, és hallottam Buber és Rosenzweig nevének említését és munkásságuk értékelését tőle, számomra mindmáig emlékezetes maradt – mondotta többek között Schweitzer József.

(2005)

Ifjúsági széder a Hegedűsben

Örömmel értesítjük ifjú hittestvéreinket, hogy 2005. április 24-én (vasárnap) a hagyományos széder mellett ifjúsági szédert is tartunk gimnazista, illetve egyetemista korú zsidó fiatalok részére. Az istentisztelet kezdete: 19.25 óra.

A szédereste kezdete: 20.45 óra, amelyet Lówy Gábor, a New York-i Yeshiva University rabbi képző szakának hallgatója tart magyar nyelven, sok magyarázattal, a hallgatóság bevonásával. Reméljük, hogy az ízetes vacsora teljessé teszi az estét, s közelebb jutunk ősi hagyományaink, múltunk megértéséhez. Talán erre az estére már elkötelezt magad egy másik templomba, de ha a későbbiekben szeretnél értesülni más rendezvényeinkről, kérünk, add meg e-mail-elérhetőségedet, illetve telefonszámodat. A rendezvény címe: Bp. XIII., Hegedűs Gy. utca 3.

Jelentkezni lehet: e-mail: bzstittk@hotmail.com, tel.: 3-429-313.

A vacsora ára: 1500 Ft.

Szeretettel várjuk jelentkezéseketek 2005. április 19-ig.

Zoltai Gusztáv

körzeti elnök

(2005)

Lówy Tamás

főrabbi

Lówy Gábor

denünk a program első szakaszát, és annyi zsidót megölni, amennyit lehetséges. A hitetlenek fákat ültettek városaik köré, hogy legyen hová menekülniük, amikor a muzulmánok megérkeznek, hogy felkutassák őket.

A ti feladatotok, hogy megkeressétek az előlünk rejtőzködő zsidókat és átadjátok őket az Allah-hívőknek, hogy megöljék őket, és ezzel közelebb hozzátok a halottak feltámadásának napját.”

A „szentbeszéd” hangfelvételét a „Palesztin hírközlés áttekintése” honlap közvetítette.

Avigdor Lieberman külügyminiszter utasította Izrael követeit, hogy szerte a földkerekségen tegyék közzé a beszéd részleteit.

Halmos László

Rehovot

(2012)

Döbbenetes, de igaz

Zsidó Anticionista Kongresszust rendeztek Bécsben

Nemzetközi összefogás a palesztin nép felszabadításáért – olvasható a szervezők felhívásában.

Egy nemzetközi civil kezdeményezte rendezte meg az első Zsidó Anticionista Kongresszust, amelynek célja szót emelni a „cionista apartheid és a palesztinok elleni jog sértések” ellen, írta meg a *TEV*.

„Ennek az igazságos célnak az eléréséhez progresszív szervezetekre és egyénekre van szükségünk szerte a világon, akik a cionista apartheid, az etnikai tisztogatás és a népi társaság

aminek semmi köze a judaizmushoz” – írták a szervezők, akik valószínűleg maguk is tisztában vannak azzal, hogy a felhívásukban foglaltak kimerítik az antiszemitizmus fogalmát, miközben teljesen figyelmen kívül hagyják a zsidó állam jogát a saját létezéséhez és az önvédelemhez.

Mint ahogy az is teljesen világos számukra, hogy Gázában nem népi társaság, hanem háború zajlik, amelyet az a Hamász palesztin terrorszervezet robbantott ki, amely a saját népe ér-

Palesztina felszabadításában, egy demokratikus, igazságos és egyenlő társadalom felépítésében mindenki számára!”

Mint látható, a felhívás szövege, az abban foglalt gondolatok szerint illeszkednek az október 7-i, Hamász általi terrortámadás utáni időszakra jellemző felfokozott globális antiszemita diskurzusba, amely több szempontból is torzítja a valóságot, és veszélyes, hamis narratívákat sulykol.

Ami kimaradt a felhívásból

A szervezők szándékosan elhallgatták, hogy a zsidóság és a cionizmus elválasztása történelmietlen, a cionizmus a zsidó hagyomány természetes folytatása, hisz a Jeruzsálemhez való visszatérés vágya végigkísérte a zsidó történelmet, a bibliai kortól kezdve a modern politikai mozgalmakig.

Arról sem szóltak, hogy a cionizmus nem elnyomó ideológia, hanem önvédelmi válaszként született az európai antiszemitizmusra, a pogromokra, a gettókra, majd a holokausztra. Nem a felsőbbrendűség, hanem a túlélési ösztön szülte. Ebből következik, hogy Izrael Állam létrejötte nem palesztinellenes projekt, hanem egy nemzet visszatérése a történelmi földjére – egy olyan földre, ahol zsidók mindig is éltek.

A palesztin nép szenvedésének elsődleges oka pedig az, hogy politikai és katonai vezetők felelőtlenül, rövidlátó módon cselekednek, döntéseiket nem a népiük érdeke, hanem a saját hatalmuk, befolyásuk és anyagi jólétük megőrzése vezérli.

Összességében a konferencia célkitűzései torzították a zsidó vallási hagyományt, elhallgatták az antiszemitizmus realitását, és megkérdőjelezték a zsidó állam létjogosultságát. A zsidóság nem elnyomó, hanem olyan közösség, amely évezredek üldözöttség után a cionizmusban és Izraelben találta meg túlélésének zálogát.

Ezt elvitatni – különösen zsidóként – nem önreflexió, hanem önmegtagadás.
(Forrás: *TEV*)

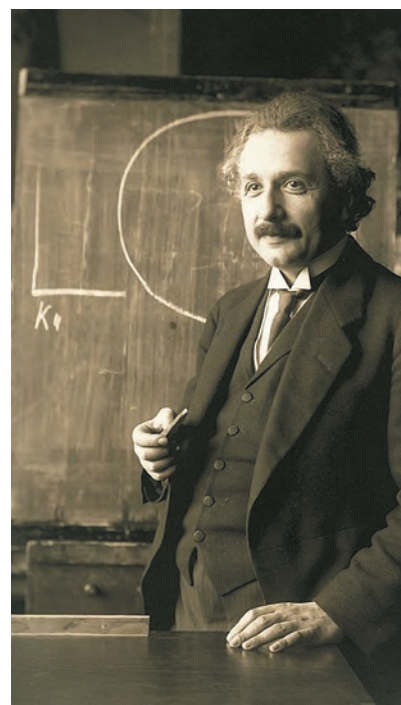
Mit üzent Albert Einstein a magyar zsidóknak?

A cionista Zsidó Szemle száz évvel ezelőtti, 1925. február 15-i számának nyitócikke: *Albert Einstein, a világhírű tudós a magyar zsidó-sághoz!*

Einstein üzenete így szólt:

A zsidó népi öntudatnak és a zsidó méltóságnak legveszedelmesebb ellensége a zsíros elburjánzás, vagyis a jólét és gazdagság szülte meggyőződés-nélküliség. Ez mintegy kifejezése a környező nemzsidó világtól való függésnek, amelyet a zsidó közösségérzetnek lazulása csak táplál. Az ember értéke csak növekedhet, ha az a közönségen belül bontakozik ki: mily nagy tehát annak a zsidónak erkölcsi vesztesége, ki elvesztette a kapcsolatot saját népével, és akit a vendéglátó nemzet mint idegent megvet. Ez a helyzet igen gyakran a leghitványabb és legsivárabb önzésre vezet. Jelenleg különösen nagy a külső nyomás, mely reánehazedik a zsidó népre. De éppen ez üdvös nekünk! Életre támadt a zsidó közösségtudatnak megújulása, melyről az előző nemzedék még álmodni sem merészelt. Az újraéledt zsidó egyetakarás érzésének hatása alatt a munkás és körütekintő vezetők a legyőzhetetlennek látszó akadályok ellenére is megvalósították a palesztinai kolonizációt, mely szép eredményeket ért el már eddig is, s amelynek tartós sikere: az én igaz hitem. Ennek a munkának az értéke az egész világ zsidósága számára fölötté nagy. Palesztina középpontja lesz minden zsidó kultúrának, menedéke az elnyomottaknak, színhe-lye a bennünket egyesítő ideál megerősödésének és orvosszere az egész világ zsidósága belső gyógyulásának. Magyar zsidók, mutassátok meg, hogy nem maradtok el zsidó testvéreitek mögött!

A lap a fenti levélhez azt a kommentárt fűzte hozzá, hogy *Jeruzsálem Makótól több ezer kilométerre fekszik, és a magyarországi zsidó-*

ság túlnyomó többsége lelkileg még ennél is sokkalta távolabbra esik. A cikk lényegre törően és ridegen alapította meg, hogy a magyar zsidók, ha már teljesen elszakadtak az őseik földjéhez kötő hittől, legalább önös érdekből feltehetnék a kérdést: nem jobb-e nekik, ha létrejön egy zsidó állam? A magyar zsidóság nem idealizmusból – mert hisz az már rég kiveszett belőle –, hanem pusztán egoizmusból fel [kéne] vesse a kérdést: bizonytalan helyzetében vajon hová fordulhat, ha netalán a sors kegyetlen keze hazátlanná sújtja, vajon hol talál menedéket?

A kommentár így zárul: *Ideális pszichológiai momentumok kihagyásával is vég nélkül tudnók felsorakoztatni azokat a praktikus, gyakorlati okokat, melyek a magyarországi zsidóságnak Palesztina iránti érdeklődését indokoltá tennék. A magyarországi zsidóság azonban csak akkor fog ennek tudatára ébredni, és akkor fog jelentkezni, ha már a zsidóország előnyeit könnyen és biztosan lehet élvezni. Akkor azonban kérdezni fogják tőlük: hol voltak az építkezésnél?*

Kol Israel

A jelszó: Se Herzl, se Hitler!

len dolgoznak, mint a gyarmatosítás utolsó pusztító bizonyítékai ellen, amelyeket meg kell szüntetni” – írják a szervezők.

A konferencián többek között előadott **Francesca Albanese**, az ENSZ palesztin ügyekkel foglalkozó különmegbízottja, aki rendszeresen apartheiddal és népi társaság vádolja Izraelt. Jelen volt **Ghada Karmi** palesztin származású politikai aktivista is, aki erősen bírálja az izraeli politikát, és kritikus a cionizmussal szemben. Ott találunk az Izrael-gyűlölő francia EP-képviselőt, a zsidó államból kitiltott **Rima Hassant** is, mint ahogy **Ilan Pappé** izraeli történészt is, aki a cionizmust gyarmatosító projektnak tartja, Izrael politikáját pedig apartheidként jellemzi.

Előadóként szerepelt **Yakov Rabkin** kanadai zsidó történész is, aki különválasztja a cionizmust a zsidó vallástól. Ugyan nem támogatja a szélsőséges palesztin szervezeteket, de elismeri a palesztin önrendelkezési jogokat. Tovább meghívták **Rhama Zein** palesztinbarát libanoni aktivistát is, ahogy **Tony Greenstein** brit aktivistát is, aki szintén apartheid államként jellemzi Izraelt, és rendszeresen támogatja az Izrael politikai és gazdasági elszigeteléséért küzdő BDS-csoportokat.

„A cionizmus a faji felsőbbrendűségen alapul”

Szerintük a világ ma egy „népi társaság szemtanúja”, a palesztin nép elleni erőszakos fellépést pedig a cionizmus és a nyugati országok támogatása teszi lehetővé. A kongresszus felhívásában hangsúlyozták: nem lehet közömbösen szemlélni mindezt, különösen nem azok részéről, akik nevében a cionista állam eljárá.

„A cionizmus a zsidóság és a palesztin őslakosok elleni büntetés. Elköteleztettek vagyunk amellett, hogy véget vessünk neki. Az évek során világossá vált, a cionizmus ahelyett, hogy megvédte volna a zsidókat, nagy veszélybe sodorta őket azzal, hogy a nevében kegyetlen tetteket követett el. A cionizmus a faji felsőbbrendűségen alapul, és éppen az antiszemitizmusban rejlő rasszista feltevéseket veszi át – a zsidókat úgy írja le, mintha valamilyen kiválasztott fajhoz tartoznának –, ami alapvetően rasszista elképzelés, és

dekeivel szembe menve, folyamatosan a háború folytatása mellett dönt, tucatnyi tűzszüneti javaslatot elutasítva.

A cél a demokratikus palesztin társadalom kiépítése

A szervezők a kongresszust egy történelmi hagyománnyal is indokolták, amikor a zsidó közösségekben a cionizmussal szembeni kritikára hivatkoztak. Mint írták, már az első cionista kongresszus óta létezik vallási és világi zsidó ellenállás, amely a zsidóság nevében elutasítja a palesztin földek gyarmatosítását és az ott élő emberek jogainak eltiprását.

„A cionizmus bünt követ el a zsidó hagyománnyal és a palesztin néppel szemben is” – fogalmaztak, hozzátéve: a zsidóság nem azonosítható azzal az ideológiával, amely a kiválasztottságra és az etnikai felsőbbrendűségre hivatkozva valósít meg elnyomást.

Egyben élesen bírálták Izrael politikáját, amely szerintük „rendszer-szerű apartheidet, etnikai tisztogatást és kolonizációt valósít meg”, mindehhez már 1948 előtt hozzákezdve. A dokumentum emlékeztet arra, hogy 14 millió palesztin él világszerte a cionizmus áldozataként, és a kongresszus célja a palesztin földek dekolonizációja, valamint egy palesztin vezetésű, igazságos, demokratikus társadalom kiépítése melletti kiállás.

A nyilatkozat külön kiemelte, hogy a cionizmus nem csupán politikai probléma, hanem mindenekelőtt emberiség elleni bűncselekmény. A felhívás visszautal a mauthauseni koncentrációs tábor túlélőinek örökségére, akik az imperializmus és a népek közötti gyűlölet ellen léptek föl. Ezt az egyetemes tanúságtételt kívánták folytatni a kongresszus résztvevői is, akik elköteleztettek amellett, hogy fellépnek minden olyan rendszer ellen, amely népeket állít szembe egymással.

A rendezvény mindenki számára nyitott volt, vallási, etnikai vagy nemzeti hovatartozástól függetlenül. A szervezők azt a célt tűzték ki, hogy minél több egyén és szervezet csatlakozzon a kezdeményezéshez, amelynek központi üzenete: „Egyesítjük erőinket az első zsidó anticionista kongresszuson, és egyet-ülve csatlakozunk a palesztinokhoz

„Auschwitzból szökött zsidó nénik”

Karinthy-gyűrű nélkül maradt Aranyosi Péter humorista

Gyűlöletkeltésre és az előítéletek erősítésére alkalmas megnyilvánulásai miatt a Duna Médiaszolgáltató Nonprofit Zrt. és a Médiaszolgáltató-támogató és Vagyonkezelő Alap (MTVA) visszavonja az **Aranyosi Péter** humorista részére 2017-ben adományozott Karinthy-gyűrűt – közölte az MTVA Sajtó és Marketing Irodája az MTI-vel.

Azt írták: Aranyosi Péter humorista az elmúlt időszakban többször is olyan kijelentéseket tett nyilvánosan, amelyek nemcsak ízléstelenek és kirekesztőek voltak, de súlyosan sértették egyes nemzetiségek és népcsoportok méltóságát. Megnyilvánulásai alkalmasak voltak gyűlölet szítására, az előítéletek erősítésére – mindezt a humor köntösébe bújtatva.

Hangsúlyozták: Aranyosi Péter kijelentéseivel méltatlanná vált a Karinthy-gyűrű viselésére, amely a magyar humor legnemesebb hagyományait hivatott képviselni.

Aranyosi Péter humorista a Karinthy-gyűrű átvételkor, 2017. július 27-én

Fotó: *Bruzák Noémi / MTI*

A közmédia határozottan fellép minden visszaélés ellen, amely bármely általa adományozott díj hitelét, súlyát és értékrendjét veszélyezteti – jelezték.

A humorista az Erdély TV-ben a székelyföldi kiruccanásaival kapcsolatos érdeklődésre többek között a következőt mondta: „Egy falu, egy

cigány, egy falu, egy cigány, egy falu, egy cigány, egy lovas kocsi (...) tehát tényleg meg lehet tébolyodni, hogy nincs autópálya, úgyhogy annyira nem a szívem csücske, hogy nekem ide kell jönni.”

Arról a Tett és Védelem Alapítvány (TEV) számolt be elsőként, hogy Aranyosi Péter a Hevesi Tamás Podcast vendégeként arról beszélt, hogy a Mikroszkóp Színpadon volt konferanszié egy műsor erejéig, majd úgy fogalmazott: „(...) nagyon be voltam rosálva előtte, hogy azért mégis. Mert a Mikroszkóp Színpadnak ugye volt egy akkori közönsége, ahol tulajdonképpen hát ilyen Auschwitzból szökött zsidó nénik voltak a nézőtérén. Na most azért azokat megnevettetni, az nem kis kihívás.”

A TEV álláspontja egyértelmű: nincs helye a nyilvánosságban annak, aki ilyen sértő, megalázó és gyalázatos módon beszél a holokausztról, az áldozatokról, a túlélőkről és más kisebbségekről.

Egy ország tanult tőle gyereket nevelni a szocializmus idején

Ranschburg Jenő élete

Ranschburg Jenő kilencéves kisfiúként háromszor is megmenekült a haláltól. A vészkorszak alatt átért megpróbáltatások, a kiszolgáltatottság és a felnőttek közönye minden bizonnyal hozzájárult ahhoz, hogy később pszichológiai érdeklődése középpontjában éppen a gyermeki lélek állt.

Becsaptak mind, meghalt a nagy-papám!

Hisz sár mindenki, mint a vízözön. És rám szólnak, hogy újra nagy a szám

Mert ehhez aztán végképp nincs közöm!

Becsaptak mind, meghalt a nagy-papám...

Elmondom neki, majd ha visszajön!

A fenti sorok nem egy svéd gyermekversből származnak: Ranschburg Jenő, a gyermeki lélek egyik legnagyobb hazai ismerője vetette őket papírra. A népszerű pszichológust a televízióból és a lapokból szinte minden szülő ismerte a kádári Magyarországon: a *Családi kör* című műsort 1974-től 1994-ig sugározta a Magyar Televízió. A koncepció az volt, hogy egy rövid film-bemutattak egy tipikus helyzetet, amelyben nevelési problémák merültek fel, majd szakértőkkel beszélgettek a lehetséges okokról és megoldásokról. Ebben a műsorban lett „az ország pszichológusa” Ranschburg Jenő, aki ismeretterjesztő munkásságán túl az MTA Pszichológiai Intézetének osztályvezetőjeként, több egyetem és főiskola tanáráként oktatta a fiatalokat a pszichológia tudományára.

Szívügye volt a pszichológia

A képernyőn és a katedrán Ranschburg érthetően, követhetően és szakértelemmel tudta elmagyarázni, mi zajlik, mi történhet egy kisgyerek lelkében. Szívügye volt, hogy a pszichológia (különösen a gyermekpszichológia) ne homályos utalásokkal teli akadémiai tudomány legyen, hanem valós segítséget nyújtson a mindennapokban. „Egész életemben a tiszta, közérthető fogalmazásra törekedtem; nem kis bosszúságára azoknak, akik úgy vélték – és vélik ma is –, hogy a körmönfont, bonyolult és homályos szöveg a tudományos stílus elengedhetetlen feltelete” – vallotta *Kiküzdött harmónia* című írásában.

De nemcsak a gyermeki lélekről és a pszichológia tudományáról írt (és beszélt) szívesen, hanem – a rendszerváltás után – közéleti kérdésekről is, ami miatt sokszor politikai támadások célkeresztjébe került. „A Horthy-korszaktól kezdve a Kádár-korszak végéig van egy közös vonulata Magyarországnak: az, hogy »megkíméltek« bennünket a gondolkodástól. Mindig megmondták nekünk, hogy mi a jó és mi a rossz. Azt mondták, hogy csak jó és rossz között lehet választani, átmenetek nincsenek, valami vagy szép, vagy csúnya, vagy gonosz, vagy jószágos, vagy rajongani kell, vagy gyűlölni. Ez egy mentális attitűd, generációnkon keresztül tanultuk, és ennek a levét isszuk ma” – nyilatkozta 17 évvel ezelőtt, 2008-ban.

Egy pszichológus gyermekkora

Ranschburg Jenő zsidó családban született, vészterhes időkben: 1935-ben. „Azt hiszem, az én családom története a magyar zsidóság asszimilációjának története. Apám – édesanyjával és három testvérével – tízéves korában jött Erdélyből Budapestre, árván és nyomorultan” – fogalmazott. Ranschburg édesapja ko-

rán elvesztette édesanyját (és egyik testvérét), „gyakorlatilag kegyelemkenyéren, igazi proletárgyerekként élt a fővárosban. Őt elemit végzett – ezt egész életében szégyellte szegény –, és villanyszerelőnek tanult.” Édesanyja a négy polgári elvégzése után kalaposlány (ahogy akkoriban mondták: masamód) lett, és a szülők „nagy-nagy szeretetben és nagy-nagy szegénységben” éltek együtt.

Az édesapa, mivel neki nem adott meg, nagy hangsúlyt fektetett gyermekei taníttatására. A családtörténetet és Ranschburg Jenő első emlékeit azonban – amint azt a *Beszélgetések nem csak gyerekekről* című interjúkötetben elmondta – erősen meghatározták az akkori történelmi-politikai események: 1940-ben viték el először édesapját munkaszol-

A népszerű gyermekpszichológus több könyvet is írt

Fotó: Wikimedia Commons

gálatra, édesanyjával ezután nagyon nehéz körülmények között éltek. Egy csillagos házban laktak, a mai Rejtő Jenő utcában, szoba-konyhás lakásukban öten szorongtak.

„Körülöttem mindenkit a Dunába lőttek”

Édesanyja, azt remélve, hogy így nagyobb biztonságban tudhatja, egy árvaházban helyezte el a kilencéves fiúcskát.

„Csak arra nem számított senki, hogy az árvaházból hamarosan elviszik és a Dunába lövik a gyerekeket.

Kétszer kerültem olyan helyzetbe, hogy körülöttem mindenkit a Dunába lőttek, és én életben maradtam.” Amikor az árvaházban megjelentek a nyilasok és felsorakoztatták a gyerekeket, Ranschburg egy társával együtt, annak biztatására, megszökött: „És akkor a mellettem álló fiú azt mondta, hogy te, gyere, szökjünk meg. Én pedig, mint akibe villám csapott, éreztem, hogy kimondta az igazat. Hát tényleg ezt kell csinálni. Az árvaház hátsó oldala le volt bombázva, fölmentünk az emeletre, és az első emeleti ablakon keresztül, a romokon át, hátrafelé kimáztunk, és megszöktünk. Nekem magamtól soha nem jutott volna az eszembe. Zakóban voltunk, december volt, hideg tél.”

Ranschburg Jenőt ezután édesanyja egy másik gyermekintézménybe küldte, ahol a kisfiú találkozott egyik unokatestvérével. A háborús viszonyok között ennivaló is alig akadt számukra; burizs [*hántolt búza*] volt a mindennapi eledelük, amit az ifjú Ranschburg szívből utált: „Azt mondtam az unokabátyámnak mint rutinos szökö, hogy mi innen szökjünk meg, mert én burizst többé nem eszem.” Mint később kiderült, ismét a szökés mentelte meg az életét: „Néhányan elbújtak a romok között, ők éltek túl, meg mi ketten, akik el-

szöktünk. Mindenki mást belelőttek a Dunába.” Ezután édesanyjával együtt a budapesti gettóba került. Bár szerencsések voltak, hogy volt mit enniük, sárgaborsón kívül nemigen került más a tányérra, és – érthető módon – Ranschburg élete végéig utálta a sárgaborsót.

„Mentünk fölemelt karral, és láttam az embereket”

Harmadik megmeneküléséről így vallott: „1944-ben fölemelt karral vonultunk végig az utcákon, amikor a Szövetség utcából a nyilasok a téglagyárba vittek (...). Ott vonultunk fölemelt karral, az anyukám, a nagynéném a két pici gyerekkel meg én. És az utcán, a járda szélén derék magyar állampolgárok álltak, és nézték, hogy vonulnak a zsidók. A téglagyárba hajtottak bennünket, hogy onnan Auschwitzba vigyenek tovább.

A lényeg az volt, hogy mentünk fölemelt karral, és láttam az embereket, akik vagy gúnyos megjegyzéseket tettek, vagy szomorúan néztek, és láttam az ablakokat, ahogy egymás után behúzódtak a fejek, és leereszkedtek a redőnyök.”

A csendőrök végül Horthy utasítására elengedtek mindenkit, de a kisfiúba egy életre beleivódott a kép, ahogy édesanyjával együtt reszketve várják, hogy bevagonfózzák őket. A gyermeki kiszolgáltatottság, meg nem értettség, a veszély, a felnőttek (és szinte az egész társadalom) közönye minden bizonnyal hozzájárult későbbi pályaválasztásához. „Mint-ha 1944 az idegrendszeremben kitörőlheteretlen lenyomatot hagyott volna” – vallotta később.

A neve miatt nem vették fel az egyetemre

Ranschburg Jenőt elsőre a származása és a neve miatt nem vették fel egyetemre. Az ötvenes évek elején kommunista ideológiai berkekben a pszichológia mostohagyereknek számított; névrokona, dr. Ranschburg Pál pedig az 1900-as évek elejétől kezdve 1945-ben bekövetkezett haláláig nemzetközi hírű ideg- és elmegyógyász volt. Ekkor hivatali állást vállalt, majd három évvel később, 1957-ben jelentkezett a Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskolára. Itt is mindenki Ranschburg Pál rokonának hitte, végül a névazonosság miatt annyi hátrány érte az 1950-es években, hogy komolyan elgondolkodott a névváltoztatáson. Erre nem került sor: az államvizsgát követően elvégezte az ELTE pszichológia–magyar szakát, majd a 60-as évek elején előbb Velencén, később Budapesten lett gyógypedagógiai tanár. Innen került az MTA – egyébként dr. Ranschburg Pál által alapított – Pszichológiai Intézetébe, majd 1974-től kezdve a televízió képernyőjén keresztül országos ismertségre tett szert.

Nemcsak a pszichológia, hanem az irodalom is vonzotta, erről gyermekversei tanúskodnak. „Én csak kerestem, hogy ki vagyok én, mi vagyok én, és azt hiszem, hogy a gyermekléletben megtaláltam azt, ami az irodalmi érdeklődésemet táplálta, és ami összekapcsolja a mostani tevékenységemet a tizennyolc éves kori írói ambícióimmal” – vallotta. Mestereinek Mérei Ferencet, Binét Ágnes és Radnai Bélát tartotta. Pszichológiai hitvallását, saját szavaival, talán így foglalhatnánk össze: „Az emberben benne van az, amivé lesz, és az én feladatam az, ami nem könnyű, hogy segítsek neki kibontani saját magát.”

Bálint Lilla / Dívány

CSOMÓS RÓBERT

Töporlyús pogácsa

Talán jobb lesz, ha már most, mindjárt a történet elején, mielőtt megadnám a valódi töporlyús pogácsa receptjét, kijavítom magam, és tisztázok egyes fontos dolgokat, mert sokan még a nevét sem tudják rendesen kimondani ennek a csemegének. Például faluhelyen sokan máig is „tepertős” pogácsának csúfolják. Na de a nagymama szerint az nem is volt más, mint: „tepertős” pogácsa, mert a közelébe se jött a miskolci „töporlyúsnek”.

Azt ugye mondanom sem kell, hogy a Lówy-udvarban kizárólag a hízott liba vagy kacsa bőrös hájából kisütött töporlyú lehetett az alapanyag, de itt szólnom kell egy özvegassyasszonyról, a Bolond Ráchelről, aki abból élt, hogy a Búza téri piacon árulta a töporlyús pogácsát. A Bolond Ráchel nem volt mindig bolond, abba bolondult bele, hogy az egy szem fiát halálra gázolta egy autó. Különös eset volt ez, mert akkoriban inkább a lovak rúgták agyon, a komondorok harapdálták össze, madárfészek-fosztogatás, gyümölcslopás közben fákról estek le, esetleg a Sajóba, a Hejő patakba, a lillafüredi tóba fúttak bele a rossz gyerekek. Az autóbaleset olyan ritkaságszámba ment, hogy szenzáció lett belőle. Nemcsak a helyi újságban, de Az Est című napilapban is benne volt, saját szememmel láttam, mert abban az időben, amikor ez történt, már nagyóvódás voltam, olyan nagyfiú, akit jövőre már iskolába iratnak, és nagyapó jó előre tanítgatott a betűvetésre, olvasásra.

A téli hónapokban, mikor a hideg kód az Avasról leereszkedett a szerdánként megtartott Búza téri kirakodóvásárra, mintha a köddel egyenesen az égből szállott volna alá, megjelent a Bolond Ráchel. Mikor kitakarta a tollas párnába burkolt kétfülű gyékényszakajtót és a frissen sült pogácsa illatos gőze kicsapott a piacra, a szél körbehordta az emberek orra alá, hát mindenki félbehagyta ügyes-bajos dolgát, a nagyhangú zöldséges kofáktól a már becsicscentett kocsisokig, királyok, grófok, bárók, válogatott cigánylegények mind siettek tolongani a pogácsáért.

Mi, a büszke Frankfurter unokák, a szőke, angyalukahangú Licuka, a rosszcsont Tomi unokaöcsém és én, meg a többi úgynevezett jobb családok, iparos emberek gyermekei is ott álltunk az első sorokban a Bolond Ráchel standja (bocs, árusítóhelye) előtt, markunkban szorongatva az előkészített, kopolytunként egy-egy nikkal tűzfíllérest. Mőgöttünk tolongtak azok a szép számú zsidó gyerekek, akik nem rendelkeztek ezzel a hatalmas összeggel, de barátság, a hittestvéri összetartozás jogán részesedésben reménykedhettek. Néha akkora tumultus támadt, hogy majd fel nem dőlt a stand. Csak éppen a Bolond Ráchel nem vesztette el soha a fejét, szépen sorjában beszédte a nikkal tűzfílléresek, és zsírpapírból stancilít csavarva kiosztotta a pogácsákat. Aztán a tűzfílléresek kiszórta az utcára. Azért tett így, mert az egy szem fiát a járdaszélen éppen snúrozás közben ütötte el az a megvadult sofőr, és ezért hívták őt Bolond Ráchelnek.

Nem lehetnek már sokan azok, akik emlékeznek még rá, micsoda nagy pénz volt tíz fillér. Vidéken öt tojást adtak érte, de ki beszél itt a tojásról? Züssman Henrik vegyeskereskedésében öklömmnyi darab krumplicukrot lehetett kapni érte. Nyáron az olasznál tíz filléren két gombóc fagyaltot vehettem, vaníliát vagy csokoládét, úri kényem-kedvem szerint. Szóval nagy pénz volt, de Bolond Ráchel pogácsái is akkorák voltak, mint egy malomkő.

Na itt kicsit lódtítottam-tódtítottam, de annyi igaz, hogy el sem fértek a markunkban. Mégsem a mérete, hanem az utolérhetetlen íze, a csodálatos leveles téstája izgatta a nagyanyám fantáziáját. Itt kell megjegyeznem, hogy a nagy meg a Lówy-udvarban lakó többi háziasszony pogácsája is finom volt, de „csak” finom és ízletes. A Bolond Ráchel pedig verhetetlen, a legeslegjobb.

Persze sokakban felvetődik a kérdés, hogy a Bolond Ráchel honnan szerezte be az alapanyagokat, ha a készítményének árát szétszórta. Tudni kell, hogy az Úr minden, a szegényeknek juttatott felajánlást feljegyez és számon tart. A névtelen adományokat azonban duplán számítája fel, és ezt a zsugori, ravasz Züssman fivéreket és a malmos Stern is tudták. Úgy próbáltak túljárni az Úr eszén, úgy spóroltak még a „micvén” is jó pontokat maguknak, hogy a Bolond Ráchel titokban kapta tőlük a pogácsáihoz szükséges sok mindent, na és persze őt magát is ellátták, mert különben hogyan tudta volna kisütni és a rászorulókhöz eljuttatni a pogácsákat.

Hozzám hasonlóan gyerekcipőben járt még akkoriban az ipari kémkedés, de azt már tudta a nagyí, hogy a hozzávaló lisztet éppúgy, mint a házikenyérhez, a Stern Ármin-féle hengermalomban kell megvenni, és csakis a Libermann nénitől kapott kovászt lehet használni a kelesztéshez. Az sem volt titok, hogy a Bolond Ráchel nem a rerben (a nagy vassparherd sütőjében), hanem a fent említett Ármin malmos és Henrik boltos idősebb fivérének, Züssman Samu pékmesternek feneketlen kemencéjében egyszerre sütteti ki. Azt meg, hogy a pogácsába a duplanullás sima liszt mellé mennyi réteslisztet, krumplit, libazsirt, töporlyút, ja és grízt kell adagolni, a téstá mennyisége szerint hány tojást kell hozzáütni, a Lówy-udvarban minden zsidó háziasszony álmából felkeltve is fújta.

Mi lehetett hát a titok? Mi tette azt, hogy az alkoholizáló Bolond Ráchel, aki megbolondulása előtt sem volt a sütőipari céh díszelnőke, olyan pogácsát tudott sütni, hogy az még három nap múlva is omlós, leveles volt? Hogy harapni kellett ugyan, de szétolvadt a szájban? Az ugyan nem morzsolódott, mállott még egy hét múlva sem (erre nem volt bizonyíték, mert akkoriban ezt a magas kort egyetlen pogácsa sem érte meg), de mégis!

Bizony a Bolond Ráchel ha hatfelé szakad, akkor sem tehetett volna eleget a sok vacsora- és ebédmeghívásnak, persze azért ahová tudott, elment, ott evett, főként pedig ivott, fecsegett, locsogott, hablatyolt, de amikor a pogácsára fordult a szó, néma lett, mint a csuka. Még az ital sem oldotta meg a száját, pedig zsidó asszony léteire ugyancsak nem vetette meg a kontyalávalót. Az évek során Nagymama gyógyszeres szekrényéből is ő itta meg az influenzajárány akkor létező egyetlen hatásos gyógyszerét, a Gottschlig rumot.

1944. április elején a szénhiány miatt jócskán meghosszabbított húsvéti szünet alatt mint gimnáziumi tanuló utaztam le Miskolcra. Bizony akkor már nem árult a Bolond Ráchel pogácsát a Búza téren, mert jegyre mérték a lisztet, a zsírt, a cukrot meg minden mást. A zsidókat meg pláne sújtotta a sors, egyesek már összeköltöztetésről, gettózárról suttogtak „rémhíreket”. Bolond Ráchel sötét titkára akkor derült fény, akkor vallotta be nekem, amikor elku-nyorálta és egyszerre megitta az anyám által gyógyszerként küldött lapos zsebűveg Gottschlig rumot.

Írós vajjal, a Hajagos Mari néni által Sajókazáról hozott parasztvajjal tréflizte Bolond Ráchel a pogácsáit, ezért voltak olyan omlósak, különlegesek. De meg is büntette érte az Úr a fia haláláért.

Ám mit vétettek a többiek a Lówy-udvarban, egész Miskolcon és szerte Európában, akik hibátlanul, liba- vagy kacsazsírral sütötték a pogácsát? Ezt mondja meg valaki!

KÖBÁNYAI JÁNOS

Politikai merénylet Budapest belvárosában

Az áldozat: Jeszenszky Géza, s mindannyiunk, akik egy békésebb közéletre áhítózunk

Amint az (online) újságokból (szinte mindegyik – ??? – a *Blikk*-re hivatkozva) hírt vettem a Jeszenszky Géza ellen elkövetett merényletnek, rögtön írtam a fiának, hogy adja át megdöbbenésemet és szolidaritásomat apjának, s persze minél előbbi, gyors felgyógyulást kívánva. (A címét azért ismertem, mert olvastam – igen, én minden oldal sajtóját szemléztem – egy Izrael mellett kiálló cikkét, s elkértem az apjától az e-mailjét, hogy gratuláljak.)

Bármilyen fölkavaró is, az élet kioltására törő politikai merénylet esett meg Budapest belvárosában. Ugyanis Jeszenszky Géza személye, múltja, teljesítménye politikumot hordoz, ha lassan már történelmi távlatból szemlélve és értékelve is. Az ellene végrehajtott gyilkossági kísérlet komoly figyelmeztetés, hogy közállapotaink milyen ellenőrizhetetlen káoszba sülyedtek. Megelőlegezve egy vészjósló trendet a 2026-os választásokig. (Sőt, azutánra is.)

Az elkövetőről semmit nem tudunk, csak zavaros kihallgatási adatokat, noha mind a rendőrség, mind az oknyomozó újságírók számára a mai digitális világban, s persze kérdezői pozícióban, rendelkezésre állnak az eszközök, hogy órák alatt feltárják az elkövető életrajzát s – abból kibontva – cselekedetének valós mozgatórugóit. Gyanús és semmi jót nem ígér ez az eltussoló csend. Azonban ettől függetlenül az a tény, hogy ilyen megtörténhetett, valóságként ábrázolja jelen időnk felkorbácsolt hangulatát, ami szinte törvényszerűen szabadítja föl – egyébként nem előzmények nélkül – az erőszakba hajló közdiskurzust.

Arról, hogy politikai merénylet történt az általam jól ismert, két vendéglátó helyiség övezte kapualjban, nem a Mandinerből, a bulvár-

lap tudósításait tovább ragozó sajtóból győződtem meg. Elsősorban azért, mert az „értésüleseit” – különösen mostanában – nem veszem késpénznek, s ha lehet, szeretek személyes tapasztalat révén tájékozódni, ha erre mód nyílik. Nyílt. Ugyanis Jeszenszky Gézával baráti viszonyt ápolok, s emellett a *Múlt és Jövő* szerzője is.

(Miután az akkori – 1990 – szoclib médiumok – ezek is történelmi rekvizitumok már: a *Beszélő* és a *Népszabadság* – nem közölték „szarajevói jelentéseimet”, elküldtem őket a Külügyminisztériumba, már csak azért is, mert az ostromlott városban a háború miatt szervezetet alapító magyar közösség is élt, s szerettek volna Magyarországgal kapcsolatba lépni. Másnap az

államtitkár – Entz Géza – telefonon felhívott, hogy adjak tanácsot a boszniai fővárosba indítandó segélyszállítmány összeállításához, mire lenne ott leginkább szükség? S nem sokra rá amikor Jeszenszky Géza egy nyolcszemélyes repülőgéppel Zágrábba, majd onnan kerülővel, a NATO harci gépével Szarajevóba repült, meghívott, hogy tartsak vele. A *Múlt és Jövő*-ben olyan tudósaival folytatott levelezéseit publikálta, akik számos kérdésben gyökeresen nem értettek vele egyet. Forráserősségük ezek a levelek és kommentárjaik Tom Lantossal, Deák Istvánnal, s most is előkészületben van a nemrégiben meghalt Marianna D. Birnbaumról szóló, e-mail-váltásokkal teletűzdelt nekrológja. Most újraolvastva ezeket, a legmeggrázóbb

közülük Hernádi Miklósról történő emlékezése. Igen, nem kevés barátja – magamat is közéjük sorolom – nem ért egyet politikai választásaival, történelmi értelmezéseivel, azonban vitapartnerségben barátokzik vele. Ez talán ma lényegesebb is, mint az egy táborba tartozás. Ugyanis azt a manapság eltűnőben lévő magatartást képviseli, amely az eltérő álláspontokat képes „békévé oldani”.

A „mai kocsma” egyre harcosabbá váló megosztottságát a sebesülést okozó kalapácsnál is drámaibban jellemezte a fiú, Jeszenszky Zsolt reakciója. Halálos sebet kapott apját nem rohant meglátogatni a kórházba – ennél természetesebbet el sem tudtam képzelni –, ehelyett még agresszívebben folytatta politikai és világnézeti „vitáját” vele a nyilvánosságban. (Vajon ezt tanulta Krisztustól? Mert apját Krisztusban nem hívónek bélyegezte.) Ez a magatartás-ferdülés még veszélyesebb tünet, mint a kalapáccsal és benzin-süveggel felszerelkezett – Géza: „micsoda szerencse, hogy nem a benzinnel nyitott: akkor nem itt beszélénk” – potenciális gyilkos tette. (Hogy elmebeteg, az mit és min változtat? Ilyet ép ésszel nem lehet tervezni.) Ugyanis a szülő megtagadása ilyen helyzetben a zsidó-keresztény alapvetésű erkölcsi rend, kultúra végletes lepusztulását ábrázolja. Nevezetesen azt érzékíti meg, hogy a politikai, világnézeti ellentétek a legalapvetőbb emberi kapcsolatokat és kötelességeket képesek szétválasztani a mai Magyarországon. (Csak megsúgom: ez a példa a Jeszenszky Zsolt képviselte politikai erőket gyengíti, mert azért a többség – merem remélni – semmifajta harcosok klubjának nem gladiátora, s különösen nem ilyen szélsőségekben.)

Miközben beszélgettünk, a *Blikk* fotóriportere is megérkezett, hogy

pólyával fején – kéretett a sapkát levenni – a lap számára lefényképezze. Miután elment, előkerült – ez hagyomány – a pálinkás-üveg is, hogy a saját termésű itallal megünnepeljük a túlélést, amit kétségtelenül a rendszeres sportolásának köszönhet.

S aztán az izraeli bel- és külpolitikáról s a szerintem soha meg nem oldódó izraeli helyzetről beszélgettünk – szintén történelmi perspektívákban. Felelevenítette egy napját a Golán fennsíkon Jichák Rabinnal, a már 15 éve regnáló Benjámin Netanjahuval nem volt dolga. (Majd felszaladok az új, erről – is – szóló napló-könyvemmel a Vörösmarty téri könyvhétről, ahova egyenesen szállítja a nyomda.) Vagy azt is keresgéltek, vajon Donald Trump extrém viselkedése melyik római császárára hajaz.

Nem tudtam megállni az újságírói kérdést: min dolgozik? Milyen tervei vannak 83 éves korában azon kívül, hogy a kajakozást és a szíest nem akarja abbahagyni?

Az egyik projektje: megírni a politikai önéletrajzát. (Sok publikálatlan dokumentumot is gyűjtött hozzá.)

„Ne foglalkozz mással, csak ezzel, de minél részletesebben, mélyebben! Abból a sajátos szemszögből – ebben a cipőben járok már én is, egy nemzedékkel fiatalabban –, hogy a korszak, amiben tevékenykedtél, már történelemmé jegecesedett, azonban hosszú életkorodnál fogva még személyesen van közöd hozzá.”

Igen, az effajta nyomot hagyás kötelesség is. Hogy az elkövetkező nemzedékek ismerjék meg, hogyan és kik által, s netán miért jutottunk idáig. Hogy netán a hasonló merényleteket – elkövetését és elszenvetését – elkerüljék.

Ugyanis ez a merénylet mindenkit megsebzett, aki élhető, erőszakmentes Magyarországot kíván magának.

Ha te élnél

Ha élnél, nem lenne, nem lehetne azonos nevünk. Se a család-név, se az utónév, se a zsidó név.

Ha te élnél, most kilencvenhat éves lennél. Vajon éltél volna ilyen sokáig? Nem tudom, és nincs senki, aki ezt tudná. Azt viszont sokan tudják, hogy csak tizenhat évet éltél 44 augusztusáig. A húgod, a húgunk csak nyolcat, anyátok harminckilencet 44 júniusáig...

Ha túlélő lettél volna, negyvennyolcban, igen negyvennyolcban olvashattad volna a nevüket a magyar állam közlönyében, miszerint megállapítást nyert a járásbíró által, hogy nevezettek – mármint ők és te is, és a faluból még több mint száz zsidó – eltűntek, ezért holtá lettek nyilvánítva.

Nincs sírolok szülőházatokban, csak emléktábla jelzi neveteket. Nem a szülőfalutokban, nem ott, ahol éltetek. A megyei nagyvárosba gyűjtötték a környék tucatnyi falujából elhurcolt zsidó áldozat emléktábláját.

A vagonírozás előtt sem ígért sok jót nektek a hatalom és annak egyre-másra szaporodó, zsidókat bántó, kismémmiző törvénye, uralma. A falubeliek, a szomszédok? Sorolhatnád, hogy hányan voltak, akik lezsidóztak, az utcán kikerültek ismerős gyerekek, felnőttek. Az ificsapat edzője is mit művelt a csapat nélkülözhetetlen balszélsőjének, apának fiával, veled? Rikácsolva kiutasított a lábszagú, ifiöltözönek titulált kamrából öblös hangján: „Nincs itt helye nem magyarnak, sipirc a zsidókhoz!” Hiába mondtad, hogy apánk is erőssége az USE felnőttfocicsapatának, hahaha volt a válasz, kiegészítve azzal, hogy: „Az vót régen, kiskomám, Zsándár bátyám, idesapád már nem focista, legfeljebb csak álmában húzza fel a stoplis cipőjét. Most muszos, te csak tudod, nem? Különben is vagy négy éve öngölt rúgott, a mi kapunkba, nekünk, érted-e? Nem kellesz te se, na, ne lássunk itt téged ezután!” – idézte nekem egykori focicsapatársad.

Egyik vasárnap hiába mentél el a gazdasági iskola tornáczára, ahol a galambászok találkoztak, csereberélték, adták-vették a madarakat: postagalambot, strasszert, gatyást. A tornác léckapuját látványosan beriglizte az iskolai gondnok előtte: „Nem, nem, nem, neked zárva vagyunk, nem kellesz te ide, vidd a madaradat a kóserájba, ne keverjed a mi fajtatizsza tollasainkkal, érted?” (Apánk elbeszéléséből.)

Ismertem én valakit, aki téged is ismert. Leszállt egyszer mellettem a biciklijéről. Megjéjtem, mit akarhat tőlem. Nem köszönt. Én sem, mert akkoriban az volt a szokásom, csak olyan felnőtteknek köszönök előre vagy vissza, akiről anyám azt állította, hogy nem utálta, nem bántotta a zsidókat. A látásból ismert valaki megállt, rám mutatott, és azt mondta: lehet, nem tudod, de az iskolatársam volt a bátyád. Okos gyerek volt, mindig első a jelentkezésben.

Nekem gyakorta segített németből. Egyszer látom, a levették szaporán ütlegetik, rugdalyák. Én meg nekik mentem egy féltéglával a kezemben, ordítva, hogy a jó anyákat satóbbi. Eljédtek tőlem a nyavalyások. Persze másnap a tornatanárunk, a leventevezeték úgy megcsuklóztatott engem, persze a testvéredet is, hogy csak na.

Ki varrta nektek a sárga csillagot? Anyukád vagy Szerá néni, vagy meg kellett venni a községházán?

Azt sem kérdeztem sosem otthon, apánk mikor, hányszor, hová ment a munkát szolgálni.

Azt Szerá nénitől tudom, hogy a Berei cukrász süteményeit, fagyaltját szeretted. Apánk minden hónapban fizetett neked, mert a bicikliden – míg volt, lehetett – te vitted iskola előtt a tejcsarnokba a teli tejeskannát, iskola után pedig a kopaszott libát a vevőknek. Szóval kerestél kis pénzt, ebből spóroltál postagalambfiókára, Berei-féle krémesre, fagylaltra. Egyszer csak Berei cukrász nézett rád, hallgatott, nem mozdult a pulthoz se krémesért, se fagyaltért. Elismételted: „Bandi bácsi, kérek...” A cukrász leintett: „Haggyad má’ abba, zsidók egyenek otthon, nem adok néktek semmit...” A kis Berei gyerek az apja köpenye mögött kajánkodott veled: neked nincs, de nekem lehet!

Apánk csak sóhajtott, mikor ezeket elmondta neki. Pár napig volt otthon, inget, ruhát, cipőt cserélt, anyátok nagy, kerek parasztkenyert, konzerveket tett a hátizsákjába, a kulacsot kétszer is kiforrázták.

Úgy tudom Szerá nénitől, hogy szeretted azt a szót, hogy vulkánfíber. Nem tudhatom, akkor is szeretted-e, amikor anyátok két vulkánfíberbe pakolt ruhadarabokat neked, húgodnak, magának, mert másnap a házatoktól egy sarokra lévő téglagyárba kellett költözni. „Költözni?” – kérdezted. – „Annak semmi értelme.” A téglagyárat egyébként a Rozenbergék építették még az első háború előtt. Alig volt ezután a járásban olyan épület, amit nem Rozi-féle téglából húztak fel. A „költözés” idején a gyár már a nagypofájúnak emlegették, nagyon ivós, nagyon nocsábász Horváth Benedeké volt, aki a négy elemi elvégzésétől ott dolgozott a gyárban, a negyvenes évektől már művezetőként. Társai a háta mögött úgy emlegették: Benedek nem lehet igazi művezető, mert vezetőnek ökö, de műnek megfelel, ha éppen józan.

Két napot, két éjszakát töltöttek, kínlódtak a falu – és hat vagy hét környékbeli falu – zsidó lakosai a téglagyárban. Majdnem minden felnőttet kihallgattak, közben bántalmazták, kínozták őket. Főleg pénzt, ékszeret kerestek rajtuk az őrzők. A kihallgatás során többen „megsérültek”, a falu fogorvosa, Bárdos doktor próbálta többkevesebb sikerrel kezelni a sérüléseket. Szilági csendőrfelügyegette a fogászt, nehogy papírra vesse a sérüléseket, mert az lenne az utolsó feljegyzése, értve van? Két vagy három tehető zsidó ügyvédet, bostolt német segítséggel faggattak a kincskeresők, és katonai autóval elhurcolták őket valahová.

Harmadnapra hajnalban megjelentek a szekerek a téglagyárnál. Nem fért fel mindenki. A bakon szótlanul ültek a parasztszék. Ha megtelt a szekérderek emberekkel, elindították a fogatot az állomás felé, ami a falu másik végén volt. Rossz nyelvek szerint azért ott, mert a környék országgyűlési képviselőjének hatalmas birtoka, kastélya igen közel volt.

Utaztatok, utaztatok, utaztatok... Nem, bocsánat, nem utaztatok, hanem vitték, elhurcolták benneteket. „Megtisztult” a környék a zsidóságtól, több száz, vagyonától megfosztott szatócstól, susztertől, üvegestől, tollastól, szobafestőtől, csizmadiától, kőművestől, asztalostól, kocsmárostól, földbérletől, házalótól, rabbitól, vágótól, samesztől, gyermekektől. A korábban munkára alkalmas férfiak, apák, nagypapák többsége hozzátok hasonlóan szintén eltűnt a fajtisztító honfitársak szorgos „országépítő” terve, sikeres intézkedései eredményeként.

Lehet mondani, hogy az akkori hatalom huszonvalahány éves uralma sikerre vitte több mint kétszáz, a zsidóságot ellehetetlenítő jogszabály pedáns végrehajtását.

Mert mindenre volt itt ember: írni, kodifikálni, listázni, rekvirálni, zsidó könyvet égetni, szónokolni, bevagonírozni, vallatni, kínozni, aknamezőre szalajtani, kikötőzött muszost agyonverni, fagyos elmúlásra ítélni, tarkón löni, halálra erőszakolni, falhoz vágni, folyóba löni... Kevesen talán kényszerből, a többség önként, néha dalolva... Persze írott és íratlan parancsra is, ami mégiscsak jobb a delikvensnek, mert védekezhet: jó, jó, de parancs ellen semmit nem tehettem, ugye?

Két hónap jutott neked a tábori szörnyűségekből. Két hónap a kamaszkorodból. Amikor a Sorstalanságot olvastam, láttam a veled egykorú író fogolyszámát. Pár éve a tiédet is megtaláltuk. Elég közeli számok... És egyidősek voltatok... Te vasutat, utat építettél 16 évesen. Nemrég láthattam az utolsó tanéved bizonyítványát. Ilyen tantárgy nincs a polgári iskolai tantárgyak között. „Arbeit” közben haltál meg. Ellenséges bombázás során ért a halál – így fogalmaz a harmadik birodalom tábori hivatalnok, őrmesteri rangú írónoka a kartonodon.

Kíváncsi lennék arra, hogy ennek ismeretében melyik hadviselő hatalom tekint áldozatának, hősi halottjának. Amelyik odahurcolt, a magyar-német páros, hogy te is építsd az új vasútvonalat az endlőnsung kemencéihez? Vagy a bombát szóró amerikai repülőgépek urai is tudták, hogy kik fektetik az új síneket, de... Van erre egy manapság gyakran használt kifejezés: járulékos veszteség... Szörnyű. Az a hatalom bűnös, amelyik téged is oda juttatott, eleve vesztőhelyre hurcolt azzal a szándékkal, hogy sose lássátok többé a szülőfalutokat, egymást, rokonságot – senkit.

Kamaszkoromban azt mondta nekem Steiner Dezsó bácsi, anyád testvére, hogy kicsit hasonlítok reád, helyetted születtem...

Politzer Tamás

Búcsú Valastyán Lászlótól, a Szeretetkórház operatív igazgatójától

A gyászoló család, munkatársak, barátok és felekezeti vezetők körében tartott megemlékezésen a Mazsihisz elnöke, prof. dr. Grósz Andor, a BZSH elnöke, Mester Tamás, valamint a Szeretetkórház főigazgatója, dr. Shemesh Assaf szívszorító gondolatokkal emlékeztek egykori kollégánk életére és munkásságára – olvasható az intézmény Facebook-oldalán.

Képünkön: Mester Tamás és dr. Grósz Andor

(Fotó: Doron Ritter Film and Photography)

Mártír-istentiszteletek

Július 6., vasárnap

Pécs	10.00	zsinagóga
Jászberény	11.00	temető
Cegléd	9.00	kis zsinagóga
Nagykőrös	11.00	zsinagóga
Szolnok	14.00	kis zsinagóga
Szombathely	11.00	
Szekszárd	11.00	Művészetek Háza
Dél-pesti körzet, Soroksár	10.00	temető
Debrecen	10.00	temető (Monostorpályi út 44.)
Pápa	15.30	zsinagóga

Július 20., vasárnap

Újpest, Rákospalota	18.00	újpesti zsinagóga
---------------------	-------	-------------------

Kérjük olvasóinkat, hogy az időpontokat, helyszíneket rendszeresen kísérjék figyelemmel a honlapon (mazsihisz.hu), mert változás lehetséges.

A Dreyfus-ügy szimbólum lett

A francia nemzetgyűlés egyhangúlag elfogadta azt a törvényjavaslatot, amely **Alfred Dreyfust** tábornoki rangra emeli, és ezzel a „jóvátételi aktussal” 130 évvel az elítélése után befejezte a rehabilitációját.

A hazaárulással alaptalanul megvádolt Alfred Dreyfus (1859–1935) ügyét a francia igazságszolgáltatás egyik legnagyobb tévedései között tartják számon. A zsidó százados ellen az 1890-es évek végén indult per azzal a váddal, hogy a németeknek kémkedett.

A szöveget, amely Alfred Dreyfus rangjának dandártábornok fokozatra emelését írja elő, mind a 197 jelenlévő képviselő elfogadta a szavazá-

Alfred Dreyfus 1894 körül

son. A tervezetet még a szenátusnak is meg kell vitatnia.

„Szavazatunkkal a köztársaság helyrehozta azt a hibát, amelyet Dreyfus századosnak 1906-ban el kellett szenvednie” – miután az igazságszolgáltatás felmentette –, amikor egy olyan törvényt fogadtak el, amely „nem helyezte vissza őt abba a rendfokozatba, amelyre jogosult volt” – mondta bevezetőjében **Charles Sitzenstuh**, az elnök táborához tartozó betérjesztő.

Ez a „gesztus (...) annál is inkább jelentős”, mivel egy olyan időszakban történik, amikor „az antiszemita gyűlöletcselekmények riasztó mértékben növekednek” – hangsúlyozta a vitában **Patricia Miralles**, a francia emlékeztető és veteránokért felelős kormánytag. Ez egy „jóvátételi aktus” – foglalta össze indoklásában **Gabriel Attal** volt miniszterelnök, a törvényjavaslat kezdeményezője.

Dreyfust 1894-ben hazaárulásért elítélték, és a francia guyanai Ördög-szigetre száműzték hamis vádak alapján, amelyeket a 19. század végén a francia társadalomban mélyen gyökerező antiszemizmus táplált. A Semmítészk 1906-ban végül felmentette a vádak alól a századost, és visszahelyezte a hadseregbe.

Ugyanakkor egy törvény – annak kihirdetésének napjától kezdődő hatállyal – századparancsnokká nevezte ki, ami az őrnagynak felelt meg. Charles Sitzenstuh szerint igazságtalanság történt, miután „Dreyfus százados századparancsnoki rangra való visszahelyezése nem felelt meg a karrier teljes újjáépítésének”.

Alfred Dreyfus maga kérte hivatalosan karrierje újraértékelését, de sikertelenül, ezért 1907-ben kilépett a hadseregből, mielőtt az első világháborúban ismét szolgálatot teljesített.

Teljes rehabilitációjának kérdését „sokáig eltussolták és figyelmen kívül hagyták, kivéve a családját és az ügy szakértőit” – hívta fel a figyelmet a betérjesztő képviselő.

Az Alfred Dreyfus tiszteletére rendezett nemzeti megemlékezésen 2006-ban történt némi előrelépés, amikor az akkori francia elnök, **Jacques Chirac** elismerte, hogy „nem szolgáltatott teljes igazságot” a kapitánynak, és hogy nem részesülhetett „karrierje helyreállításában, amire pedig joga lett volna”.

A jelenlegi francia elnök, **Emmanuel Macron** 2021-ben úgy vélte, hogy „a katonai intézményrendszernek kétségtelenül az a dolga, hogy a francia nép képviselőivel folytatott párbeszéd során” Alfred Dreyfust posztumusz tábornokká avassa. (MTI)

Túlélők Múzeuma Csehországban

Túlélők Múzeuma néven hivatalos holokauszt-emlékhely lett a szudétanémet üzletember, **Oskar Schindler** egykori lőszergyára a kelet-csehországi Brnecben (korábbi német neve: Brünnlitz). Az új múzeum első ízben május 8-án volt megtekinthető, de miután a lőszergyár teljes átalakítása múzeummá még folyamatban van, az idén a nagyközönség számára csak kivételesen lesz megnyitva.

„Egyelőre nem leszünk naponta nyitva. Az idei évben a múzeum csak rendkívüli esetekben, néhányszor lesz látogatható” – mondta **Milan Sudoma**, a projekt menedzsere a CTK cseh hírügynökségnek. Az egykori lőszergyár csarnokain kívül a látogatók a múzeumban különféle állandó, illetve időszakos kiállításokat is megtekinthetnek majd.

Két kiállítás már elkészült: a Starting at Zero című tárlat a német Bauhaus művészeti iskola alkotóinak a második világháború idején készült munkáit mutatja be. A látogatók eredeti textilájakat, grafikai lapokat és kerámiákat láthatnak, amelyek többsége korábban a brünni Tugendhat villában volt kiállítva. A másik már kész kiállítás fotókon, különféle dokumentumokon és használati tárgyakon – például kofferek, motorbicikli, kerékpár, evőeszközök, edények – keresztül a koncentrációs táborok életét és néhány holokauszt túlélő sorsát ábrázolja – tájékoztatta Sudoma a hírügynökséget.

A brneci üzem eredetileg papírgyár volt, amelyből **Jichák Löw-Beer** akkori tulajdonos fokozatos textilüzemet hozott létre. A náci rendszer hatalomra kerülésével azonban elveszítette gyárát, melynek több épületét már korábban műemléknek nyilvánították.

Oskar Schindler tehetséges szudétanémet gyáros család gyermekeként a közeli Svitavy városában született. A harmincas években, a gazdasági világválság idején elvesztették vagyonukat, így a fiatalember a politika felé fordult. Belépett a náci pártba, és befolyásos politikusok és katonák barátja lett. Lengyelország német megszállása után Krakkóba ment, ahol üzletelni kezdett. Zománcozóüzemének dolgozói a közelben működő plaszóvi gettóból kerültek ki, mert ez volt a legolcsóbb munkaerő. A táborparancsnok kegyetlenségeit azonban Schindler nem bírta tétlenül nézni, egyre több zsidót kért ki és minősített nélkülözhetetlen munkaerőnek, alkalmazottai egy idő után már az üzemben laktak. Kétszer annyit kaptak enni, mint a táborokba deportáltak, sőt Schindler felesége még egy saját kis kórházat is berendezett.

A rendkívül veszélyes kettős játék során többször is őrizetbe vették, kapcsolatai révén azonban mindig hamar kiszabadult. 1943-ban üzemét lőszergyárrá alakították, ám két év alatt egyetlen használható lőszer sem készült itt.

A Vörös Hadsereg közeledtével üzemét áthelyezték, de a megfelelő tisztek meggyőzésével – megvesztegetésével – sikerült elérnie, hogy embereit cseh területekre küldjék, neki azonban menekülnie kellett. A világháború alatt feleségével összesen mintegy 1200 lengyel zsidó életét mentették meg.

Oskar Schindler a háború után előbb Regensburgban élt, majd 1949-ben Argentínába költözött, de 1957-ben visszatért Frankfurtba. A hatvanas évektől felváltva lakott Izraelben és Németországban, 1962-ben fát ültethetett a jeruzsálemi Igazak Kertjében, majd a Világ Igaza kitüntetést is átvehette. Németországban halt meg, de kérésének megfelelően Izraelben temették el.

Története sokáig homályban maradt, s hogy végül mégsem merült feledésbe, az az egyik „Schindler-zsidónak” köszönhető.

A Beverly Hillsben elegáns üzletet nyitó **Leopold Page** ugyanis minden vásárlónak elmesélte megmentője történetét, s végül 1980-ban **Thomas Kenelly** ausztrál író megírta a történetet. Két évvel később megjelent a *Schindler bárkája*, amelyből 1993-ban **Steven Spielberg** Oscar-díjas alkotást rendezett *Schindler listája* címmel.

A cseh hatóságok 2016-ban bejelentették, hogy holokauszt-emlékhellyé alakítják át Schindler lőszergyárát a kelet-csehországi Brnecben (korábbi német neve Brünnlitz). Az üzem 1945. május 8-ig működött, amikor Schindlernek el kellett menekülnie. Búcsúajándékként egy gyűrűt kapott zsidó alkalmazottaitól, amelybe a következő mondatot vészték bele: *Wer nurein einziges Leben rettet, rettet die ganze Welt* (Aki egy életet is megment, az egész világot menti meg). Ez a mondat lett az izraeli Jad Vasem intézmény mottója. (MTI)

APRÓ-HIRDETÉS

Üzemorvosi, háziorvosi rendelés Zuglóban, Vezér u. 156. VITAPHARM. Hétfő–szerda 15–16-ig. Dr. Szigeti Miklós, tel.: 220-0230.

Műfogsorrögzítés miniimplantátumokkal. Bp., Szt. István krt. 4. III. 1. 320-4778. www.drviragdental.hu és www.mini-implantatum.hu

Szociális alapítvány keres megbízható munkatársakat havonta összesen pár órát igénylő feladatokhoz, díjazás nélkül. 06-1-321-3497, esti órákban.

Megbízható, empatikus magán személyként hosszú távon vállalkozóknak szeretetteljes segítséget és odafigyelést egyedülálló idős embereknek vagy házaspároknak Budapesten és környékén. Tiszteletes megállapodással, közjegyzői háttérrel, jogtisztaság esetén. Telefonszám: 06-20-335-8588.

Hírek, események röviden

- Siófok. Szeretettel várunk minden érdeklődőt az imaházba szombatfogadó istentiszteletre és utána kidusra július 4-től augusztus végéig, péntek esténként 19 órától. Cím: Siófok, Széchenyi u. 4.

NAPTÁR

Július 4., péntek	Támuz 8.	Gyertyagyújtás: 8.25
Július 5., szombat	Támuz 9.	Szombat kimenetele: 9.44
Július 11., péntek	Támuz 15.	Gyertyagyújtás: 8.22
Július 12., szombat	Támuz 16.	Szombat kimenetele: 9.39
Július 13., vasárnap	Támuz 17.	Böjt

ÚJ ÉLET

Kiadó: Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége
(székhelye: 1075 Budapest, Síp utca 12.)
Kiadásért felelős személy: dr. Kunos Péter
Szerkesztésért felelős személy: Kardos Péter
1075 Budapest, Síp u. 12.
Tel./fax: +36-1-413-5537, +36-1-322-2829
E-mail: ujelet@mazsihisz.hu
Főszerkesztő: Kardos Péter
Olvasószerkesztő: Gábor Zsuzsa
Előfizetési díjak:
Belföldön: 1 évre 9600 Ft
Külföldre 13.600 Ft/év
USA és Izrael: 15.000 Ft/év
Az összeg valutában is befizethető az aktuális árfolyamon.
OTP bankszámlaszám: 11707024-22118480
OTP SWIFT kód: (BIC) OTPVHUHB
IBAN: HU66 1170 7024 2026 2095 0000 0000
Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap Üzletág, előfizethető a kiadónál.
Postacsek: 11707024-22118480
Terjesztéssel kapcsolatos reklamációk intézése a 06-(1)-767-8262-es számon.
Szedés, tördelés: WolfPress Nyomdaipari Kft.
Nyomdai munkák: PrimeRate Zrt.
ISSN 0133-1353

Róth Alice halálára

Gancz Mártonné Róth Alice, héber nevén Cháná bát Jermijáhu életének századik évében nyíregyházi otthonában visszaadta lelkét a Teremtőnek.

1925-ben Sátoraljaújhelyen született Schwarcz Margit és Róth Jenő gyermekeként. Vallásos, kóser háztartást vezető családban nevelkedett három testvérével együtt. Az elemi és a zsidó felekezeti iskolában végezte, majd gazdasági továbbképzőre járt.

A deportálás során elvesztette szüleit és számos rokonát. Ő és két nővére, valamint munkaszolgálatos bátyja túlélte a borzalmakat. 1962-ben férjhez ment, onnantól Miskolcon éltek, gyermekük nem született. Megözvegyülése után Nyíregyházára költözött, ahol nővére családjával lakott.

Alice a nyíregyházi Kótaji úti temetőben nyugszik.

Emléke legyen áldott!

Jelentkezik és bemutatkozik az EMEMA

Gordon Gábor: Az elmúlt év őszén leültünk beszélgetni két nagyon jó barátommal, a Kossuth-díjjal is elismert **Jávori Ferenc Fegyával** és **dr. Bauer Viktor** osztályvezető gyermekorvossal, és kitaláltuk, hogy megalapítjuk az EMEMA-t, az Emlékezzünk és Emlékeztessünk Alapítványt. Erre 2025. január 1-jén sor is került.

Pár hete érkezünk vissza Mauthausenből, előtte Dachauban, Bergen-Belsenben, Buchenwaldban és Auschwitz-Birkenauban voltunk három alkalommal is, diák és felnőtt vegyes csoportokkal – igen, ezt mondani erős kezdésnek egy új alapítványtól. Azóta egy fantasztikusan sikerült jótékonyági koncertet is rendeztünk már.

Húsz év tapasztalata áll mögöttem és a csapatom mögött, és itt szeretném azt is megjegyezni, hogy nincs új ember közöttünk, az Élet Menetéből velem tartott minden közvetlen munkatársam (ami – bevallom – nagyon jól esett) és az önkéntesek többsége is.

Korábban az Élet Meneténél Auschwitz állt a programjaink középpontjában, az új alapítvánnyal kifejezetten az a célunk, hogy más emlékhelyeket is felkeressünk, még hozzá minél több fiatalal.

Nyolcvan év távlatában egyre nehezebb olyanokkal találkozni, akik első kézből adhatnak át tapasztalatokat, de nem lehetetlen! Dachauban a tábor felszabadításának 80. évfordulója alkalmából például hallhattunk a színpadon 101 éves egykori foglyot felszólalni, és egy 100 éves amerikai

Pillanatkép a Hegedűs Gyula utcai jótékonyági koncertről

felszabadító veterán katonát is, valamint egy magyar származású túlélőt, aki a lágerben született.

Az alapítványunk szerencsés, mert barátainknak mondhatunk közel ötven túlélőt, akik közül páran még aktívak is. Ők oktatási programok keretében is segítenek kiegészíteni a történeteket, pedagógusok információit személyes tapasztalataik átadásával. Nem tudunk nekik eléggé hálát lenni ezért.

Az idei évre is vannak még terveink, de igazából már hatalmas erőbedobással a jövő évre koncentrálnunk.

A roma holokauszt emléknapiján, augusztus 2-án természetesen megemlékezzünk cigány testvéreinkről is, majd ősszel az új irodánk avatóünnepségét tervezzük megtartani. Itt szeretnék köszönetet mondani a

Mazsóknek, azon belül **Szabó György** kuratóriumi elnöknek, amiért jelpékes összegért biztosítanak nekünk egy 23 négyzetméteres helyiséget a székházukon belül. Az iroda ajtajára **Kardos Péter** főbbi fogja felhelyezni a mezuzát, Isten segítségével. Ezenkívül részt veszünk a Győr és Abda közötti menetben, amely **Tóth Péter Lóránt** versvándor barátunk szervezésében zajlik majd, hogy tisztelgünk Radnóti Miklós emléke előtt.

Jelen pillanatban a legnagyobb kihívás számunkra a forrásszerzés, mint minden más civil szervezetnek. Pályázunk, ahol csak tudunk, és magánadományokat is köszönettel fogadunk (Emlékezzünk és Emlékeztessünk Alapítvány, számlaszám: OTP 11742441-21454978).

Mint már említettem, egy felejthetetlen jótékonyági koncertet is tartottunk művész barátainknak köszönhetően, amelynek a Hegedűs Gyula utcai zsinagóga elnöke, **Müncz László** és **Darvas István** főbbi az első kérésre helyet biztosított. Sikerült olyan közreműködőket megnyernünk, akik tiszteletdíj nélkül vállalták a fellépést, ezzel támogatva az alapítvány célkitűzéseit: **Balázsovits Edit**, **Töröcsik Franciska**, **Korcsolán Orsolya**, **Tolcsay László**, **Koltai Róbert**, **Müller Péter Szíamí**, **Kirschner Péter**, **Jávori Ferenc Fegya**, **Radnai Péter**. Harmincnégy holokauszt túlélő is jelen volt, köztük a 102. születésnapját nemsokára ünneplő ravensbrücki túlélő, **H. Éva** és a 100. életévét nyáron betöltő, a Jad Vasem díjával elismert Igaz Ember, **A. Mária**, akiket hatalmas tepszal köszöntöttünk a koncert elején.

Csapatommal elszántak, maximumisták és eltökéltek vagyunk abban, hogy minél több fiatalnak és érdeklődő felnőttnek megmutassuk, hova vezethet, ha gyűlölködünk, ha kirekesztünk, ha egymásra mutogatunk: a holokauszt borzalmait éppen elég elrettentő példával szolgálunk erre.

Ugyanakkor azt is el kell fogadnunk, hogy a mai fiatalok mások, mint a 10-20 évvel ezelőttiek, nagyon más dolgokkal vannak elfoglalva felgyorsult digitális világunkban, és azért eltelt 80 év is már a második világháború óta. Igen, 80 év nagy idő, de azt is be kell látnunk, hogy ha akarjuk, ha nem, a történelem ismétli magát.

A fiatalok oktatása mellett fontos feladatunknak tekintjük a túlélőkkel való kapcsolattartást és a lehetőségeink szerinti gondoskodást róluk. Akik közülük nyitottak erre, azokat folyamatosan bevonjuk oktatási tevékenységeinkbe is. Hívjuk őket találkozássokra, megemlékezésekre, beszélgetésekre a fiatalokkal, ahogy az Igaz Embereket is, akik az életük kockáztatásával mentették az üldözötteket.

További információk az alapítványról a www.emema.hu oldalon és a Facebookon találhatók.

21 évesen ő lett Magyarország első pilótanője

Szenvedély és odaadás nélkül semmibe nem érdemes belefogni, különben az ember az első akadállyal feladja, majd visszacsoszog a kényelmes komfortzónájába, és leéli ott az életét. Ezzel szemben vannak azok az emberek, akikben ott az a bizonyos tűz, amitől egyszerűen megállíthatatlanná válnak.

Ilyen volt Steinschneider Lilly is, aki tehetséges zsidó családban nőtt fel, szülei bútor- és paplangyára a császári udvarnak is szállított ágyneműt. A lánynak kényelmes gyermekkor volt, az autók és általában a motoros szerkezetek iránti érdeklődése pedig korán megmutatkozott.

Először a jogosítványát szerezte meg a pilótanő

A repülés a 20. század elején igen drága sportnak számított, arról nem is szólva, hogy szinte kizárólag férfiak űzték, hiszen egy nő számára túl veszélyes lett volna... Ám Lilly eltökélt volt, hogy pilóta váljon belőle. Különösen azután ragaszkodott tervéhez, hogy látta Louis Blériot francia pilótát Budapesten repülni.

Mivel a családja nem különösebben támogatta az ötletet, úgy döntött, hogy először a jogosítványát szerzi meg. Ez szintén nem volt olcsó mulatság, így kénytelen volt elzalogosítani néhány ékszerét, hogy kifizethesse a költségeket, de a családja ne szerezzen tudomást a tervéről. Néhány hét gyakorlás

után, húszéves korában – 1911-ben – kezében tartotta a vezetői engedélyt, és a családi autó sofőrülésén lepte meg a hírrel szüleit.

A pilótanő Bécsújhelyen ismerkedett a repüléssel

Lilly először csak utasként repült a tapasztalt pilótákkal, de később már egyedül felemelkedve vett leckéket. Végül 1912 augusztusában levizsgázott, és megkapta – első magyar nőként! – a pilótaengedélyt. Az ünnepélyes alkalomra egy repülőgép alakú brosst kapott ajándékba. Ezután pedig már csak a nagy álmát akarta megvalósítani: Budapesten szeretett volna repülni közönség előtt.

Erre 1913-ban került sor, amikor a Magyar Aero Club nemzetközi repülőversenyt szervezett, és ő összesítésben második helyezést ért el úgy, hogy a férfiakkal együtt versenyzett. Ígéretes jövő állt előtte annak ellenére, hogy két balesete is volt, ám mindkettőt szerencsésen megúszta. Pilótakarrierjét azonban a történelem félbeszakította.

Az első világháborúban nővéreként dolgozott, betegeket ápolta, és ebben az időben ismerkedett meg későbbi férjével, akibe végzetesen beleszeretett. A gróffal kötött házasságából egy kislány született 1927-ben, ám mivel a zsidó-üldözés miatt menekülnie kellett, különváltak a párjával. Az egymástól távol töltött idő kikezdte a kapcsolatot: a lángoló szerelem után elhidegültek egymástól, így végül hivatalosan is elváltak.

Lilly a háború után Franciaországban élt, majd Svájcban hunyt el. Hiába volt pilótakarrierje rövid, ezzel is beírta magát a történelembe.

Becz Dorottya / Dívány

Professzor lett dr. Balázs Gábor és dr. Borbély Gábor

Hankó Balázs kultúráért és innovációért felelős miniszternek az egyetemen fenntartó **Mazsihiisszel** egyetértésben tett javaslatára **Sulyok Tamás** államfő **dr. Balázs Gábort**, az **OR-ZSE** általános rektorhelyettesét, a **rabbiképzés szakfelelőset**, a **Szentírás-** és **Talmudtudományi Tanszék** oktatóját, valamint **dr. Borbély Gábort**, a **Művelődés- és Kultúratörténeti Tanszék** tanárát egyetemi tanárrá nevezte ki. (Fotó: **OR-ZSE.hu**)

Vicc

Találkozik a kismalac a bátor nyuszikával.

– Szia, bátor nyuszika! Te tényleg nem félsz a rókától?

– Tényleg.

– Veled tarthatok? Hallottam, hogy pont erre vadászik, és nagyon félek.

– Gyere.

– Te bátor nyuszi, már érzem, hogy itt a róka a közelben. Biztos nem félsz?

– Biztos.

– Már látom is, ott vicsorog. Hogyhogy téged nem esz meg?

– Néhnapján viszek neki egy malacot.

Isten nevének legújabb szinonimája: VÉLETLEN